

GLASNIK

SLOVENSKEGA
ETNOLOŠKEGA
DRUŠTVA

191629

Arhivna fotografija društva etnoloških in glasniških ljubiteljev

3914912105

191629

4 731829
+

Glasnik Slovenskega etnološkega društva
Glasilo Slovenskega etnološkega društva, zanj odgovoren:
Duša Krnel — Umek, predsednica
Izhaja štirikrat letno, naklada 550 izvodov
Tehnična uvedba — Koštomaj—Vidic, Ljubljana
Prevodi v angleščino: Brian G. Mundy
Glavni in odgovorni urednik: Janez Bogataj
Člani uredništva:
dr. Zmaga Kumer
Marija Stanonik (lektor)
Mojca Ravnik
Zmago Šmitek
Marko Terseglav
Anka Novak
Inja Jugovec (študentska rubrika)
Damjan Ovsec (stiki z javnostjo)
Naslov uredništva: Filozofska fakulteta, Aškerčeva 12,
61000 Ljubljana, telefon: 22-121, int. 335
Posamezna številka stane: 10 din
Celoletna naročnina: 40 din
Tekoči račun: 50100-678-44338
Fotografije in risbe po želji vračamo, rokopisov ne vračamo!
Za vsebino prispevkov odgovarjajo avtorji sami!
Številko je sofinancirala Raziskovalna skupnost Slovenije

Člani Slovenskega etnološkega društva do 31. marca 1976.

43. Bras Ljudmila, Slovenski etnografski muzej, Ljubljana
44. Cobelj Štefka, pokrajinski muzej, Ptuj
45. Čeh Majda, Pokrajinski muzej, Ptuj
46. Dolenc Milan, Ljubljana
47. Fister Majda, Muzej, Kamnik
48. Jugovec Inja, študentka etnologije, Ljubljana
49. Koch — Žlajpah Živa, Ljubljana
50. Koren Vlasta, Pokrajinski muzej, Murska Sobota
51. Kuhar Boris, Slovenski etnografski muzej, Ljubljana
52. Matičetov Milko, Inštitut za slovensko narodopisje SAZU, Ljubljana
53. Miklavčič Inga, študentka etnologije, Ljubljana
54. Ovsec Damjan, Ljubljana
55. Sedej Ivan, Zavod za spomeniško varstvo SRS, Ljubljana
56. Šarf Fanči, Slovenski etnografski muzej, Ljubljana
57. Štrukelj Pavla, Slovenski etnografski muzej, Ljubljana

Slika na naslovni strani: Postavljanje kozolca za kmeta Esih Štefana, Tremerje pri Celju št. 11. Fotografija je bila posneta leta 1936, velikost originala 8,5 x 13,5cm. Lastnik originala: Humer Katarina, Železniško naselje, 62000 Maribor.

Glasnik SED 16 (1976) 1

„Različni narodi imajo različne šege in navade. Spominjajo jih na čase, ko so živeli dedje in pra pra dedje. Slovenci se ne morejo pohvaliti, da smo naše šege in navade, našo ljudsko kulturo, dobro ohranili. Teško jo je bilo ohraniti, saj smo stoletja bili pod tujo oblastjo — izpostavljeni ponemčevanju in poitaljančevanju.

Z nastankom nove Jugoslavije smo začeli zbirati našo že skoraj pozabljeno ljudsko kulturo. Po raznih krajih Slovenije smo se pozanimali za njihove šege in navade, za ljudske pesmi, za plese itd. Starejši ljudje, dedki in babice, so povedali, česar so se spomnili iz mladih dni in vse to smo zapisali.“

(Vitanjski Kekec, januar 1973, št. 12, 5–7).

OBVESTILA O POSVETOVANJH IN KONGRESIH
Simpozij o ljudski umetniški ustvarjalnosti v Jugoslaviji
(Symposium of Folk Arts in Yugoslavia) je bil 18. do 20. marca na univerzi Duquesne v Pittsburghu, Pennsylvania, ZDA.

Znanstveno srečanje ob 125-letnici rojstva Simona Rutarja

bo v Tolminu od 22. do 23. maja. Prvi dan dopoldne in popoldne bodo na sporedu predavanja, drugi dan bo odkritje doprsnega kipa Simonu Rutarju in krajsi izlet po Tolminski. Prijave sprejema Goriški muzej, grad Kromberk, Nova Gorica. Udeleženci plačajo stroške sami.

Dvodnevno POSVETOVANJE SLOVENSkih ETNOLOGOV bo v Mariboru v drugi polovici junija. Temi posvetovanja sta: 1. Predmet etnološkega preučevanja, 2. Varstvo etnoloških spomenikov in etnološko delo v muzejih. Posvetovanje bo povezano z letno skupščino društva in z ekskurzijo. Prijave sprejema Slovensko etnološko društvo, Filozofska fakulteta, Aškerčeva 12, Ljubljana, do 29. februarja. Rok za oddajo referatov s povzetki je 20. maj. Referati lahko obsegajo do 240 vrstic tipkopisa. 23. KONGRES SUFJ bo sredi septembra v Slavonskem Brodu. Teme so: 1. Ljudska ustvarjalnost Slavonije in Baranje, 2. Izkušnje naših folklornih prireditev in radiotelevizijskih folklornih oddaj z ozirom na tradicijo, avtentičnost in inovacijo, 3. Obredni plesi, 4. Vstaje in ljudska ustvarjalnost, 5. Metodološka vprašanja (pristop k ustni književnosti kot pisanem tekstu in kot izvedbi v družbenem kontekstu, problemi terminologije v jugoslovanski etnomuzikologiji, problemi tipologije plesov narodov Jugoslavije), 6. Prispevki k nedokončanim diskusijam s prejšnjih kongresov SUFJ. Rok za prijavo referatov je 1. april, povzetke je treba oddati do 1. maja. Referati naj obsegajo največ šest tipkanih strani.

Etnografski inštitut srbske akademije znanosti in umetnosti prireja v oktobru 1976 simpozij z naslovom „ŽIVOT I OBIČAJI ROMA U NAŠOJ ZEMLJI“ (teme: poreklo Romov in njihove selitve v posameznih pokrajinah, sodobni etnični procesi pri jugoslovanskih Romih, rod, družina in položaj žene v skupnosti Romov, predsodki o delovnih sposobnostih in delovnih navadah Romov v Jugoslaviji, etnična kategorizacija in ustavno pravni položaj Romov v Jugoslaviji). Rok za prijavo udeležbe in referatov je 15. april.

Z. Š.

UDK 39 (497. 12)

NEKAJ PRIPOMB K TEORETIČNIM IZHODIŠČEM SLOVENSKE ETNOLOGIJE

Prav je, da se vsaka znanost od časa do časa povpraša kje je, kam hoče, kakšen je njen namen in cilj. Današnji znanstveniki najrazličnejših strok o tem veliko razmišljajo. Vedno hitreje se razvijajo posebne vede o znanosti – epistemologija, socialologija znanosti in znanstvenikov, ipd.

Zdi se, da smo etnologi v teh prizadevanjih ostali nekoliko ob strani. Medtem ko v glavnem vemo, katera področja kulture so še slabo raziskana ali zelo neraziskana, naše znanje o tem, kako raziskovati, razmeroma počasi napreduje. Tega se sami še predobro zavedamo, saj lahko govorimo že kar o „manjvrednostnem kompleksu“ etnologov ko se primerjajo s kolegi iz drugih družboslovnih znanosti. Pogosto se sprašujemo, zakaj slovenska etnologija nima tistega mesta in ugleda, ki ji v naši družbi pripada. Odgovor lahko iščemo v slabi organiziranosti etnologov, v neizdelani etnološki metodiki in metodologiji, morda pa tudi v pomanjkljivostih, ki se jih loteva pričujoči članek.

Večkrat se srečujemo z naziranjem, naj etnologi predvsem skrbno zbirajo, zapisujejo in kvečjemu še klasificirajo podatke, izogibajo pa naj se prevelikemu teoretiziranju. Ne nameravamo oporekati nujnosti intenzivnega zbiranja pričevanj naše kulture še preden le-ta popolnoma izginejo. Vendar le, če taka prizadevanja ne zaidejo v skrajnost, ko etnolog postane izključno registrator – ali kot je nekoč ironično zapisala Margaret Mead – „zbiralec memoarov dedkov in babic“. Če je namen in cilj etnologije zgolj zbiranje in dokumentiranje gradiva, je umestno vprašanje, čemu pravzaprav štiri ali pet letni študij etnologije na univerzi, če lahko isto delo prav tako dobro opravi /s pomočjo dobre vprašalnice/ tudi amater. Gledano tako npr. čevljar in trgovec iz Motnika, Gašper Križnik, poseka marsikaterega našega diplomiranega etnologa. Žal, ob pregledu prispevkov slovenske etnologije k splošni podobi družbenega razvoja Slovencev ugotovimo kljub ogromni količini zbranega gradiva le malo formuliranih teorij ali vsaj hipotez, še manj misli, ki bi imele odmev v javnosti, zunaj strokovnih etnoloških okvirov. Prav bogastvo idej, teorij in hipotez, temelječih na doslej zbranem gradivu, je tisto, kar današnja slovenska etnologija najbolj pogreša. Tu bo kdo od bralcev pripomnil: „Saj vendar še ni dovolj zbranega, da bi že lahko začeli s sintezo. Počakajmo, dokler ne pokrijemo z zbranim gradivom vsaj približno cele Slovenije. Ko bo to opravljeno ne bo težko sintetizirati in zakonitosti se bodo pokazale tako rekoč same od sebe“. Odgovor na to je preprost: brez trdne teoretične podlage je vsako zbiranje podatkov nujno pomanjkljivo. Z drugimi besedami: oko vidi in uho sliši le to na kar se osredotoči. Če ne vemo natančno, kaj iščemo, je velika možnost, da nam cela vrsta pomembnih podrobnosti „uide“. Etnologija torej tudi pri samem zbiranju gradiva ne more in ne sme biti ločena od neke bolj ali manj splošne teorije ali hipoteze.

Znan in tudi v drugih družboslovnih znanostih dostikrat uporabljen je izgovor, da je zapisovanje dejstev brez dodatnih osebnih spekulacij in pojasnjevanj pač najboljša pot k objektivnosti. Vendar ta misel ne upošteva dejstva, da jezik temelji na merjenju in vrednotenju; vse, kar je izgovorjeno, je hkrati izmerjeno in ovrednoteno. (1) Nekateri avtorji želijo lastna vrednotenja prikriti z izbiro

besed, ki ne vsebujejo vrednostnih odtenkov. Značilno za takšna besedila je, da so najbolj neosebno „prazna“. Z neosebnostjo se avtorji sicer deloma izognejo subjektivnosti, a le na videz, ker se lastnemu vrednotenju pri izbiri in klasifikaciji podatkov vendarle ne morejo izmakniti. Vsaka izbira podatkov in vsaka klasifikacija namreč že pomeni, da je bila storjena na osnovi določenih vrednostnih premis, ne glede na to, ali se jih avtor zaveda ali ne. Objektivnosti torej ni mogoče doseči niti s suhoparnim navajanjem dejstev, niti z „nevtralnim“ besednjakom, temveč – po besedah Gunnarja Myrdala – edino tako, da „vrednotenja osvetlimo s polno lučjo, da pokažemo, da so specifična in eksplisitna...“ (2) Če so ta vrednotenja odstrta in osvetljena, lahko vsak, ki se mu zdi, da je neka raziskava temeljila na vrednotenjih, po njegovem mnenju napačnih, raziskavi nasprotuje. Prav tako se mu ponuja priložnost, da zastavi študijo po svojem, modificira izsledke na podlagi frugačnih, na novo izbranih vrednostnih premis.“ /3/

Poziv k natančnejši utemeljitvi lastnih teoretičnih izhodišč, kriterijev, vrednostnih premis pomeni hkrati poziv večji angažiranosti entološke misli v današnjem življenju, k večji odprtosti do družbe. Pretirana specializacija se namreč lahko izrodi v „umiranje iz problemov življenja v neke umetne konstrukcije“. (4) To pa ni namen etnologije niti katere koli druge družboslovne vede. Nasprotno. Temeljno poslanstvo družboslovja naj bi bilo prav v tem, da „osvešča, ne pa prilagaja, da aktivizira, ne pa pasivizira, da se angažira, ne, da živi v trpni utvari moralne in idejne nevtralnosti“ (5) K temu je treba pripomniti, da je bila etnologija sicer v vseh obdobjih svojega razvoja angažirana (6) in tudi v času največje navidezne pasivnosti in nevtralnosti družbeno natanko opredeljena, da pa ima pojem angažiranosti, za kakršno se tu zavzemamo, izrazito aktiven, idejno ustvarjalni pomen.

Naj strnemo navedene ugotovitve v končno misel: pojem angažiranosti naše stroke vsebuje obenem natančno definiranje lastnih teoretičnih in vrednostnih izhodišč, povezovanje dejstev v teorije in hipoteze in intenzivnejše poseganje v življenjske probleme družbe. Takšna angažiranost je vsekakor eden od nujnih pogojev za polno uveljavitev slovenske etnologije.

Zmago Šmitek

Opombe:

- 1/ Norbert Reiter, Merjenja i vrednovanja u jeziku i poslovi, referat na 14. posvetovanju etnologov Jugoslavije v Stubiških toplicah, oktober 1975, str. 2.
- 2/ Gunnar Myrdal, Objektivnost v družboslovnih raziskavah, „Teorija in praksa“ 1972, št. 3, str. 454.
- 3/ op. cit., str. 458.
- 4/ Marija Kaljević, Jedan prilog ispitivanju teorijskih pretpostavki integracije nauka o čoveku, „Sociologija“ 1965, št. 3.
- 5/ Wright C. Mills, Elita oblasti, Ljubljana 1965, str. 417.
- 6/ Prim. Slavko Kremenšek, Družbeni temelji razvoja slovenske etnološke misli, tipkopis.

Abstract:

Some remarks on the methodological presuppositions of Slovenian ethnology

In this article the author states that up to now Slovene ethnology has been mainly concerned with the collection

and classification of data, and has given only a few explicitly formulated theories and suppositions. He supports „engaged“ ethnology, its characteristics being clearly defined theoretical and worthwhile starting points, the forming of theories and suppositions (inductive and deductive), and the ever-intensive encroachment of the living problems of society.

UDK 378. 639: 001. 891 O TERENSKI PRAKSI ŠTUDENTOV ETNOLOGIJE

S študijem etnologije je bilo v vsem povojnem obdobju tesno povezano pridobivanje praktičnih izkušenj z delom na terenu. (Usmerjanje bodočih etnologov k terenskemu delu je torej že tradicionalno.) Uveljavilo se je na različne načine. Od leta 1948, ko je SEM začel s sistematičnim skupinskim raziskovanjem posameznih območij na Slovenskem so študenti etnologije sodelovali pri tem delu, dokler se take raziskave niso prenehale. Stike s terenom so iskali tudi študenti sami. Na pobudo Oddelka za zamejstvo, pri OF (osebno tov. Primožič) so se na začetku petdesetih let s pravo mladostno zagnanostjo lotili zbiranja etnološkega gradiva med zamejskimi Slovenci. Jernej Šušteršič, ki se je izkazal kot odličen organizator, je v letih 195—53 vodil terensko delo študentov na slovenskem Koroškem. V Podjunji, Rožu in Ziljski dolini je bilo vsega troje študentskih ekip; plod tega dela je 600 zbranih etnoloških predmetov, ki zdaj čakajo na podstrešju hiše v Žitari vasi. Zbranih je bilo preko 1000 fotografij, lepo število risb in obsežni zapiski s področja materialne, socialne in duhovne kulture. V tem času je J. Šušteršič organiziral tudi terensko delo študentov na tržaškem območju, kjer je vodila delo Seka Machiedo, prav tako študentka etnologije. Tudi usoda tega gradiva je zavita v meglo. Tretja pomembna terenska akcija študentov etnologije iz prve polovice petdesetih let, za katero ima prav tako zasluge J. Šušteršič, je bila usmerjena v Belo krajino. Na pobudo ravnatelja belokranjskega muzeja v Metliki in ob gmotni podpori Sveta za prosveto in kulturo SRS so tri študentske skupine mladih etnologov v treh letih zbrale bogato etnološko gradivo (predmeti, fotografije, risbe in zapiski). Po posredovanju Oddelka za etnologijo na fil. fak. so se posamezni študenti vključevali v terenske akcije, ki so jih razen SEM prirejale še druge muzejske institucije (celjski muzej, škofjeloški muzej, muzej v Kranju).

Leta 1975 je bila prvič organizirana skupinska terenska praksa v okviru stolice za etnologijo. Pod pedagoškim vodstvom prof. dr. Vilka Novaka se je skupina študentov seznanjala s terenskim delom na Ravnah na Koroškem. Odslej so se z nekaterimi presledki vrstile vse do leta 1973. Večino počitniških praks je vodil prof. Novak, eno prof. Kremenšek, in dve asistentka Duša Krnel-Umek. Trajale so po 10 do 14 dni in njihov cilj je bil, da se

študenti seznanijo z značilnostmi ljudske kulture v različnih območjih Slovenije. Skupinskim ogledom na začetku vsake prakse so sledile razdelitve nalog. Vsak od študentov se je moral omejiti na specialno etnološko področje. Svoje vtise in spoznanja so posredovali v obliki vsakodnevnih poročil v razgovoru, ki so ga usmerjali pedagogi. Slaba stran skupinskih praks je bila v tem, da se ni bilo moč več posvetiti posameznikom, ker je bilo študentov preveč. Svoje ugotovitve in izkušnje so morali študenti na začetku novega šolskega leta oblikovati še v pisalnih poročilih, ki so jih obravnavali na seminarjih. Na tej podlagi je nastalo tudi nekaj seminarskih in diplomskih nalog.

V šolskem letu 1974/75 je bila v okviru PZE za etnologijo za njene slušatelje uvedena obvezna praksa po etnoloških ustanovah ali etnoloških oddelkih v muzejih in spomeniškovarstvenih ustanovah. Najprej naj bi se seznanili z internim delom, ki jih čaka na njihovih bodočih delovnih mestih. Druga stopnja pridobivanja praktičnih izkušenj je praktično delo na terenu. Študenti naj bi se vključili v terenske akcije, ki jih vodijo etnologi. S tem, da je terenska praksa za študente preložena na muzejske in spomeniškovarstvene institucije, nastajajo novi problemi. V prvi vrsti je treba vskladiti odnos med pedagoškimi cilji in cilji etnologa, ki sprejme študenta na prakso. Zadoščeno naj bo obema ciljema. Etnolog naj se potruži, da jim bo dal čim več, hkrati pa ima tudi vso pravico, da pred svojo ustanovo opraviči sprejem študenta na prakso s tem, da ji posreduje dosežke študentovega dela. Etnologi, ki vodijo terensko prakso, naj bi se sami na to delo tudi pripravili. Ne gre samo za delitev delovnih nalog, ki jih je treba opraviti. Študente je treba seznaniti z doslej znanimi etnološkimi, morda tudi z zgodovinskimi in geografskimi značilnostmi kraja. Poti, kako to doseči, so različne. Na predhodnem sestanku študente seznanimo s tem, kar vemo o kraju, pripoved moremo ilustrirati s fotografijami, opozorimo jih na pisane vire. Tako vzpostavljanje stikov s krajem bi bilo idealno. Druga možnost je, da za to izkoristimo prvi dan na terenu. Obisk v muzeju, kjer je prikazano gradivo iz območja kraja, ki ga nameravamo raziskovati, je priložnost za prvo spoznavanje njegovih značilnosti. Ob prihodu v kraj sam, se nam ponudi tretja priložnost, da posredujemo študentom, kar nam je o njem znano — bodisi v etnološkem, zgodovinskem, geografskem ali še kakšnem pogledu.

To naj bi bila splošna vodila, ki naj veljajo za uvod v praktično delo študentov na terenu. Glede na različne naloge, ki jih je treba opraviti v posamezni terenski akciji se način dela razlikuje od ustanove do ustanove, od akcije do akcije. Etnolog muzealec, ki ga pri vsakem stiku s terenom zanimajo snovni dokazi kulture in načina življenja, ne more mimo ugotavljanja, zbiranja, evidentiranja in dokumentiranja teh dokazov. V muzejih, kjer je delovno območje etnologa materialna kultura v celoti, se je uveljavila določena metoda dela. Prvo, kar zanima etnologa, je ugotavljanje in dokumentacija podatkov o naselju in ljudskem stavbarstvu, ki sodi med najpomembnejše dokaze snovne in tudi socialne kulture v določenem kraju.

To nam daje hkrati priložnost za spoznavanje drobnih tvrnih dokazov iz najrazličnejših področij ljudske kulture — to je premičnih predmetov. V zadnjem obdobju je to — sicer res manj prijetno delo — precej zapostavljeno. Vse preveč radi ga prepuščamo nestrokovnim zbiralcem, od njih potem kupujemo predmete, cele zbirke, za katere nimamo drugih za etnologa pomembnih pojasnil. Mislim, da je prav, da študente sproti opozarjamo na pomembnost zbiranja predmetov. Predmet vendarle ni mrtva snov. Tako kot je pesem izraz človeka, tudi za vsakim tvrnim predmetom stoji človek — njegova iznajdljivost, spretost, njegova želja, da mu je dal lepo obliko in spet človek, ki je ta predmet uporabljal v vsakdanjem življenju, morda tudi stoletja, ker pač ni bilo boljšega.

Ob lanske terenske praksi npr. v gorskih naseljih nad Jesenicami: Planina pod Golico, Prihodi, Plavški rovt so se mogli študenti seznaniti s takim načinom dela. Od otipljivih snovnih dokazov materialne kulture in načina življenja, ki se v njej zrcali, smo šele prišli do nadrobnejšega zbiranja etnološkega gradiva po vprašalnicah in sicer v enem samem kraju — na Planini pod Golico. Izkazalo se je, da je bilo delo, ki smo ga v prvih treh dneh opravljali skupinsko, koristno z več strani. Praktikantke so spoznale naselje, v grobem njegovo socialno strukturo, spoznale so ljudi, ki so si jih izbrale za svoje informatorje in so se jim zdeli najprimernejši za posamezne vprašalnice, hkrati so ob izpolnjevanju vprašalnic nadaljevale z zbiranjem in dokumentiranjem etnoloških predmetov povsem samostojno. Vsakodnevna poročanja v obliki razgovorov o tem, kaj so odkrile, je bilo motivirano iz potrebe po medsebojni izmenjavi svojih opazovanj in ugotovitev in iz bira gradivo, tudi z njim živi, zato smo od praktikantk želeli, da nam izroče svoje terenske zapiske sistematično urejene za naš muzejski arhiv. S tem je bil spet dosežen dvojni namen: poglobljen stik z vsebino zapiskov na eni strani, kar je koristno za študente in uporabnost teh zapiskov za katerega koli etnologa.

ANKA Novak

Abstract:

Holiday field-work for students of ethnology (The Philosophy Faculty of the University of Ljubljana)
This articles discusses different forms of field-work which have been carried out by students of the ethnology department of the Philosophy Faculty in Ljubljana from 1948 onwards.

dr. Niku KURETU želimo ob 70 letnici še na mnoga leta, veliko delovnih uspehov, zdravja in zadovoljstva.

Člani Slovenskega etnološkega društva in Uredništvo Glasnika SED

Ravnatelj Slovenskega etnografskega muzeja dr. Boris KUHA R je 19. 12. 1975 prejel najvišje slovensko muzejsko priznanje — Valvazorjevo nagrado. Čestitamo!

DRUŠTVENE NOVICE

Poročilo o delu dokumentacijske komisije Slovenskega etnološkega društva

Stare resnice, ki smo jih govorili in poslušali v zvezi z delom prejšnje komisije za dokumentacijo pri Raziskovalni skupnosti slovenskih etnologov in ki jih pri delu sedanje društvene komisije za dokumentacijo še vedno ponavljamo, se vrtijo ob potrebah po strokovno urejeni in delujoči dokumentaciji. Tu je dela še in še — sklenili smo, da se bomo najprej lotili dokumentacije periodike. Prvič je bilo o tem govora že na posvetu o etnološki dokumentaciji dne 25. oktobra 1973 v Ljubljani, zadnjič pa na sestanku Izvršnega odbora Slovenskega etnološkega društva dne 28. januarja 1976. O tem, kaj je bilo storjenega v zvezi s to akcijo, smo poročali na sestanku Slovenskega etnološkega društva 27. novembra 1976. Dejstvo, da se tega pogovora mnogi niso udeležili, naj bo navedeno v opravičilo ponavljanju delno že znanih stvari v pričujočem poročilu.

Storjeno je bilo naslednje: na podlagi kataloga tujih revij v knjižnicah ISN, SEM, PZE za etnologijo, NUK, ISF (Instituta za sociologijo in filozofijo) ter BO (Biološkega oddelka Biotehniške fakultete) smo sestavili seznam tuje in domače periodike in ga poslali vsem sodelavcem treh ljubljanskih etnoloških ustanov (PZE pri FF, ISN, SEM) in drugim, ki so izrazili željo po sodelovanju. Iz seznama naj bi izbrali najmanj dve reviji, ki bi ju bili pripravljene spremljati in dokumentirati. Predvidevali smo, da bi bilo za potek akcije najustreznejše doseči sporazum vseh treh ljubljanskih ustanov, po katerem bi bilo sodelovanje pri dokumentaciji določeno za redno delovno obveznost vseh delavcev. Do tega sporazuma doslej še ni prišlo zaradi oklevanja sodelavcev SEM. Do junija lani smo prejeli odgovore iz vseh treh ustanov. Večina naprošenih je pokazala pripravljenost za sodelovanje. Izjema je samo Slovenski etnografski muzej; iz te ustanove so se prijavili trije sodelavci, pa še ti so bili pripravljene sodelovati samo v primeru, če bi se vključili v delo tudi ostali etnologi iz SEM. Na začetku šolskega leta 1975/1976 se je k sodelovanju prijavilo tudi veliko študentov etnologije.

Do jeseni 1975 smo se pozanimali za razne načine dokumentiranja in se končno odločili za sistem RBK — robno luknane bušene kartice, ki jih je mogoče kupiti pri zavodu Informator v Zagrebu. Izdelali smo geselnik, ki je bil predmet diskusije na omenjenem sestanku Slovenskega etnološkega društva. Kljub vsemu stvar še ni stekla in domnevamo, da se tisti, ki so se lani odzvali povabilu za sodelovanje, že sprašujejo o resnosti zamisli, o kateri smo toliko govorili. Doslej se nismo nikamor premaknili predvsem iz dveh razlogov:

- Društvo je bilo registrirano šele konec meseca februarja. Pred tem denarja, ki ga rabimo za nakup omare, kartic, škarij in igel, nismo mogli uporabiti.
- Dokončne razporeditve zadolžnikov ni mogoče napraviti, dokler ni jasno, kaj mislijo v SEM. Delovni skupnosti te ustanove je bilo namreč 10. novembra 1975 poslano pismo, v katerem smo jih prosili, naj se dokončno odločijo, ali bodo sodelovali ali ne in nas o tem obvestijo. Odgovor pričakujemo.

To še ni vse. Prostora ni v nobeni naši ustanovi preveč, vendar smo na sestanku Izvršnega odbora SED 28. januarja 1976 govorili o tem, naj bi bila dokumentacija spravljena v prostorih ISN, kamor po svojem pomenu in značaju tudi sodi. Delo-razpošiljenje formularjev, prenašanje sinopsisov na kartice (tipkanje in luknanje), dajanje informacij — bosta začasno skušali opraviti bibliotekarski ISN in PZE za etnologijo. Ko bo akcija stekla, se bo pokazalo, ali bosta zmožli poleg ostalega dela vse to opraviti v rednem delovnem času. Vsekakor upamo, da bo ta rešitev začasna in da bo za to delo kar najhitreje mogoče nastavit vsaj honorarno moč. Težave bo povzročilo tudi kompletiranje letnikov, ki prihajajo neredno ali pa se po prihodu v ustanovo razgubijo po mizah in predalih posameznikov. Bilo bi zelo zaželeno, da bi se vse tri ljubljanske etnološke ustanove zavzele, da so pripravljene in dolžne izdati svoje gradivo sodelavcem te akcije. Upamo tudi, da bomo finančno zmožli nakup kartic po potrebi.

Vse te probleme bomo rešili pod pogojem, da bodo pokazale razumevanje zanje vsaj ljubljanske etnološke ustanove. V nasprotnem primeru bo komisija za dokumentacijo z obema posebno zadolženima bibliotekarkama vred izgubila moč in voljo, etnologi pa bomo ostali brez tekočih strokovno urejenih in vodenih informacij o dogajanju v etnološki stroki pri nas in v tujini. Morda pa to sploh ne bi bilo tako hudo...

Mojca Ravnik

poročila ustanov

O DELU V LETU 1975

UDK 06.05: 39 „1975“

Poročil o delu v letu 1975 nam niso poslali: Zavod za spomeniško varstvo (Maribor), Zavod za spomeniško varstvo (Celje), Železarski muzej (Ravne na Koroškem), Muzej (Kamnik), Tržiški muzej (Tržič), Zavod za spomeniško varstvo (Kranj), Mestni muzej (Ljubljana), Zavod za spomeniško varstvo SRS (Ljubljana), Ljubljanski regionalni zavod za spomeniško varstvo (Ljubljana), Zavod za spomeniško varstvo (Nova Gorica), Tolminski muzej (Tolmin), Pomorski muzej Sergej Mašera (Piran), Zavod za spomeniško varstvo (Piran), Loški muzej (Škofja Loka), Muzej (Idrija), Tehnični muzej Železarne (Jesenice).

PEDAGOŠKO ZNANSTVENA ENOTA ZA ETNOLOGIJO NA FILOZOFSKI FAKULTETI V LJUBLJANI

Težišče pedagoškega dela na PZE je bilo posvečeno pripravam novega učnega načrta za etnologijo. Sestavljen je bil predlog, po katerem bi bilo mogoče študirati etnologijo kot samostojno skupino, poleg dosedanjih dveh možnosti študija pod A in B. Predlog predvideva tudi bistvene vsebinske spremembe v predmetniku z razširitvijo in poglobitvijo posameznih področij etnologije. Žal ostaja uresničitev načrta zaradi premajhnega števila fakultetnih učiteljev, zaradi prostorske utesnenosti in še iz drugih razlogov, za zdaj nemogoča. Kljub temu ostaja zastavljeni učni načrt s samostojno skupino, cilj, ki ga bodo skušali na PZE čimprej doseči.

Težišče znanstvenega dela na PZE je bilo v organizacijskem in vsebinskem delu pri Etnološki topografiji slovenskega etničnega ozemlja. Sodelavci in študenti so samostojno izdelali ali sodelovali pri izdelavi naslednjih osnutkov in vprašalnic: Uvod (teoretična izhodišča), Lovstvo, Ribištvu, Nabiralništvo, Čebelarstvo, Rokodelstvo in obrt, Promet, komunikacijska sredstva in komuniciranje, Prehrana, Proračun, Družinsko sorodstvene zveze, Vzgoja, Prebivalstvo, Krajevna skupnost, Družbeno razlikovanje, Vrednote in moralne norme, Delovne skupnosti, Fantovske in deklishe skupnosti, Družbene organizacije, Prijateljstva, poznanstva in klike, Zdravilstvo, Zgodovinska zavest in geografsko obzorje in tehnično znanje. Začeti sta bili tudi dve topografski raziskavi, ki ju financira RSS: Galjevica — nosilka Mojca Ravnik in Vitanje — nosilca Duša Krnel-Umek in Zmago Šmitek.

V študijskem letu 1974/75 je odšel v pokoj dolgoletni profesor in predstojnik dr. Vilko Novak, ki je vzgojil v svojem dolgoletnem postrtovalnem delu številne etnologe. Na PZE je ostal še kot honorarni predavatelj in mentor mlajšim sodelavcem, za kar so mu vsi iskreno hvaležni.

Novembra meseca se je zaposlil kot stažist Janez Bogataj, ker je bila prenesena na PZE iz Inštituta za slovensko narodopisje SAZU raziskovalna naloga Slovenska etnološka bibliografija.

Vpis na etnologijo se je v študijskem letu 1975/76 v primerjavi s prejšnjimi leti zelo povečal. Od prejšnjih 50 slušateljev je zdaj v vseh letnikih 71 rednih in 10 izrednih študentov. V prvi letnik se je vpisalo 38 (15 pod A), v drugi 14 (6 pod A), v tretji 16 (3 pod A) in v četrti 3 študenti.

Meseca septembra je dosegla stopnjo magistre, prva na PZE za etnologijo, Živka Črnivec, asistentka na fakulteti za sociologijo, politologijo in novinarstvo. Zagovarjala je magistrsko nalogo Kulturna podoba marginalne družbe na obrobju mesta Ljubljane (Študija naselja Tomačevo 55).

Pomembno novost v delu PZE predstavlja ustanovitev sveta PZE, v katerem so vsi delavci na etnologiji, trije študenti — predstavniki svetov letnikov in dva predstavnika uporabnikov: Ljudmila Bras in dr. Tone Cevc.

Počitniška praksa za študente etnologije je bila organizirana v povezavi z etnološkima ustanovama v Ljubljani in drugimi ustanovami, kjer so zaposleni etnologi. Študenti so opravljali prakso v Slovenskem etnografskem muzeju (12), Inštitutu za slovensko narodopisje SAZU (2), Gorenjskem muzeju (3), Pomorskem muzeju (2), Dolenjskem muzeju (1), Zavodu za spomeniško varstvo SRS (7), Ljubljanskem regionalnem zavodu za spomeniško varstvo (2) in Zavodu za spomeniško varstvo Nova Gorica (1).

Poskusi praks v ustanovah ali pod mentorstvom kustosov na terenu, so bili že v prejšnjih letih. Zaradi večje povezave študija s konkretnim strokovnim delom je bila taka oblika prakse še razširjena. Čeprav bo potrebno prakso organizacijsko in vsebinsko še izpopolniti, to ne zmanjšuje njenega pomena. Nedvomno je potrebno in nujno, da se študenti že med študijem seznanijo s kar največ oblikami etnološkega strokovnega dela in se tudi tako pripravijo na svoj poznejši poklic. Zato je še nadalje želeli, da bi se nadaljevale take oblike sodelovanja z ustanovami in izmenjava mnenj z mentorji o praksi pri seminarskih vajah.

Na PZE je predaval arh. dr. Peter Fister o pogledih arhitekta na spomeniškovarstvene probleme etnoloških spomenikov. Etnološkega seminarja na Poljskem se je septembra meseca udeležila Mojca Ravnik (glej Glasnik SED 5, 15/1975). V drugi polovici septembra je bil na študijskem potovanju v Minsku in Moskvi inž. prof. dr. Slavko Kremenšek. Sodelavci PZE so se udeležili jugoslovanskega etnološkega posvetovanja v Stubiških toplicah v začetku oktobra (glej Glasnik prav tam). V prvi polovici oktobra je bil gost PZE dr. Sergej A. Tokarev (glej Glasnik prav tam). V istem času je bil gost mag. Andrej Brenč, asistent etnološke katedre v Poznanu.

Duša Krnel-Umek

ISN PRI SAZU

Večina sodelavcev Inštituta za slovensko narodopisje pri SAZU se je v I. 1975 največ mudila z izdelavo vprašalnic za Etnološko topografijo slovenskega etničnega ozemlja. V skupno razpravo so bile dane: Letne šege, Šege ob rojstvu, ženitvi in smrti, Delovne šege agrarnega področja, Otroška igra in igra odraslih, Ljudsko gledališče, Izviri znanja, Tehnično znanje, Jezik, Besedna umetnost in Branje.

Dr. M. Matičetov si prizadeva končati terensko delo v Reziji, vendar mu dolina očitno še ni izdala vseh svojih skrivnosti. L. 1975 je bilo po njegovem morda najpomembnejše odkritje samorastniške vokalno-instrumentalne skupine iz Osojan: Trije mladeniči, ki so najprej peli po italijansko, so začeli peti po rezijansko. Besedila in napeve zlagajo sami, iz glave, brez zapisovanja. Za njihovih prvih sedem popevk v rezijanščini je oskrbel transkripcijo v krajevnem glasilu „All' ombra del Canin“, dve je predstavil v izvirniku in knjižnem prepisu v tržaški reviji Dan. — V Reziji je tudi odkril prvo slovensko posvetno varianto pravljice mednarodnega tipa AT 1910, o katerem je predaval na 4. simpoziju balkanske folklorne na Ohridu 7. julija 1975. — Njegovo raziskovanje termina živa bresa (debeli četrtek) je potrdilo mnenje F. Erjavca, da je to furlanska beseda in ne nemška izposojenka, kot je mislil Miklošič. — Dr. M. Matičetov je sodeloval tudi pri pripravah za izdajo Baudoin de Courtenayevoga rezijanskega slovarja, ki ga skupaj načrtujeta SAZU in AN SSSR. — Sicer je sekcija za ljudsko slovnstvo v začetni fazi pripravljanih del za izdajo slovenskih povedk.

Preostali čas SEKCIJE ZA LJUDSKE ŠEGE IN IGRE je bil namenjen obdelavi gradiva dveh raziskovalnih nalog, ki jih subvencionira RSS. H. Ložar-Podlogar je začela na podlagi zbranega gradiva pripravljati monografijo SPREMEMBE V VSEBINI IN OBLIKI KMEČKIH ŽENITOVANJSKIH ŠEG NA

SLOVENSKEM ŠTAJERSKEM. Kot odgovorna sodelavka za slovenski del Internationale volkskundliche Bibliographie (Basel) je prispevala za l. 1973 67 in za l. 1974 42 v nemščini redigiranih listkov z bibliografskimi podatki o pomembnejših etnoloških objavah na slovenskem področju. — Za „Demos“, ethnographische und folkloristische Informationen (Dresden), je napisala o etnoloških objavah v SRS 15 (nemških) referatov. — Dr. N. Kuret je urejal zbrano dopolnjeno gradivo o maskah na Slovenskem in se lotil njegovega kompleksnega študija: najprej najstarejše plasti — živalskih mask. — V pustnih dneh je sekcija organizirala sistematično fotografiranje nekaterih redkejših pustnih likov na terenu; jeseni l. 1975 pa na prošnjo Društva slovenskih prevajalcev pripravila manjšo razstavo na Bledu, posvečeno spominu 150-letnice A. Š. Drabosnjaka.

SEKCIJA ZA MATERIALNO KULTURO je raziskovala na terenu občasno naseljene stavbe. Dr. T. Cevc je s tem v zvezi obiskal vinogradniško vas Drašiče v Beli krajini, gozdne delavce v kočevskih gozdovih, Gorje pri Bledu in nekajkrat Koprivo na Krasu in okoliške vasi. Večino zbranega gradiva predstavljajo fotografski in dia-posnetki okroglih kraških „hišk“ in vinskih hramov. — Dr. T. Cevc je sodeloval tudi v pripravah za izdajo publikacije *Les v arhitekturi Jugoslavije*, ki jih vodi Medakademij-ski odbor v Beogradu.

Knjižnica se je v l. 1975 povečala za 706 enot, posebno bogastvo pa je pridobitev knjižnice (+) dr. B. Orla, nekdanjega ravnatelja SEM. Bibliotekarka S. Zemljčič-Golob je skupaj s H. Ložar-Podlogar sodelovala tudi v pripravah za etnološko dokumentacijo.

Vsi imenovani razen dr. N. Kureta in S. Z. Golob so se udeležili 8. posvetovanja skupine „Alpes Orientales“ na Ravanci v Reziji s temo: Izseljenstvo v življenju in izročilu Vzhodnih Alp.

M. Stanonik

GLASBENO NARODOPIISNA SEKCIJA ISN SAZU

Terensko delo je bilo usmerjeno predvsem na nekatera doslej še neraziskana območja v Sloveniji in pri slovenski manjšini in Italiji, razen tega na ljudsko umetnost pritrkavanja na zvonovih. Obiskani so bili naslednji kraji: Gaberje pri Dobrovi (3. jan.), Dobropolje (12. jan., 30. marca, 5. apr., 19. okt.), Celje (16. jan.), Šentvid p. Planini (26. jan.), Beneška Slovenija (Črni vrh, Erbeč, Kal. Špekona-Štupca) in Goriško (Gorica, Gabrje, Renče) (8.–12. febr.), Zabukovje na Kozjanskem (16. mar.), Črni vrh in Marsin v Ben. (22. in 23. mar., 13. apr.), Adlešiči (25. mar.), Zelenbreg, Strajna, Šentanel (25. in 26. apr., 25. maja), Žuniči p. Prleki (18. maja), Črnuče (1. jun.), Šmarje p. Jelšah (6. jul.), Vipava in okolica (6., 13. 20. jul., 7. sept.), Lenart v Slov. gor. (12. in 13. jul.), Ravne na Kor. (22. in 23. nov.). Novonabrano in od drugih ustanov poslano gradivo obsega blizu 500 primerov.

Sodelavci sekcije so pomagali pri skupni akciji slovenskih etnologov za izdelavo vprašalnic za Etnološko topografijo slovenskega etničnega ozemlja. V. Vodušek je sourednik pri publikacijah teh vprašalnic.

Začele so se priprave gradiva za 3. knj. izdaje „Slovenske ljudske pesmi“, za RTV-serijo „Slovenska zemlja v pesmi in besedi“ pa je bilo pripravljenih 15 polurnih oddaj.

Sekcija je kot ustanova članica mednarodne organizacije „International Folk Music Council“, in njeni sodelavci so se tudi kot posamezniki udeleževali raznih mednarodnih akcij in strokovnih posvetovanj („Alpes Orientales“ v Reziji 4.–7. jun., vseh pet, štirje z referatom; Simpozija za raziskavo ljudskih balad v Holandiji 10.–12. jul., Z. Kumer z referatom; kongresa SUFJ na Žabljaku v Črni gori 28. sept. do 1. okt., M. Ramovš, M. Terseglav), pomagali so strok. odboru „Smotre folklor“ v Zagrebu (Z. Kumer, M. Ramovš), opravili vrsto strokovnih predavanj (Z. Kumer na muzikol. odd. fil. fak., na Akad. za glasbo in na muzikol. odd. univerze v Innsbrucku; M. Ramovš na Seminarju za vodje folk. skupin pri ZKPO in na Sred. baletni šoli; M. Terseglav za podružnico Slavist društva v Novi Gorici in za gimnazijo ter ekon. sred. šolo v Koprju; V. Vodušek na pevovodskem seminarju v Koprju), ter bili člani mednarodnih žirij (Z. Kumer za „Europa -Preis fur Volkskunst“, J. Strajnar za „Prix de musique folkloriques de radio Bratislava“).

V. Vodušek

SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ V LJUBLJANI

Poleg rednega notranjega muzejskega in terenskega dela je našemu muzeju v letu 1975 uspelo vsaj začasno rešiti dvoje najbolj perečih problemov: vprašanje delovnih prostorov za kustose in vprašanje depojskih prostorov. S finančno podporo (posojilom Ljubljanske kulturne skupnosti) smo največjo razstavno dvorano pregradili po višini in v spodnjem delu pridobili štiri nove delovne prostore, prostor za knjižnico ter prostor za predavanja. Nad njimi je ostala po kvadraturi nezmanjšana površina; to smo s predelnimi panoji uredili v primeren razstavni prostor. Ustrezni delovni pogoji za nekatere strokovne uslužbenke so se s tem po več kot treh desetletjih premaknili z mrtve točke, vprašanje delovnih prostorov tehničnega oddelka, knjižnice in uprave pa ostaja nadalje nerešeno. Tudi razstavni prostori za stalno etnografsko razstavo ostajajo del kompleksnega nerešenega stanja in razvoja osrednjega etnografskega muzeja.

Rešitev depojskih prostorov prav tako lahko prikažemo z dveh nasprotujočih si gledišč. Izpraznili smo neprimerne podstrešne prostore, kjer smo ob neizogibnem prašenju ter vroči poletni strešni pripeki hranili vse drobne predmete iz gospodarstva, obrti in notranje hišne opreme; prav tako podstrešni depo za tekstil in s tem pridobili še en delovni prostor za kustosa in tudi največji depo v Moderni galeriji, kjer smo že skoraj dvajset let ovirali razvoj te ustanove, hkrati pa s pomožnimi lučmi iskali predmete v skrinjah in omarah, toda vse te predmete imamo sedaj zunaj Ljubljane, daleč od razstavnih in delovnih prostorov, v bivšem uršulinskem samostanu v Škofji Loki. Selitev je zahtevala veliko napora (nad dvesto voženj z muzejskim kombijem) in izredne zavzetosti muzejskega tehničnega oddelka še posebej zato, ker je bilo treba obnoviti tudi prostore v samostanu, jih v pritličju zavarovati pred vlago, popraviti tla, električno napeljavo, zapiranje oken in vrat, to preplekati in še kaj. Okoli 15.000 muzejskih predmetov je sedaj v novih, svetlih in suhih prostorih, toda razloženi so po tleh, ker je za ustrezne kovinske police, za omare, panoje in drugo opremo zmanjkalo denarja. Z izselitvijo „Elre“ in zasebnih strank iz samostana smo v zadnjem času pridobili še okoli 400 m² prostorov, obenem pa prevzeli veliko skrb za vzdrževanje stavbe, ki ima med drugim dotrajano streho, da ne omenjamo fasade.

Ob selitvi predmetov je tehnični oddelek izkoristil priložnost za čiščenje in pregled predmetov ter ločil dobro ohranjene od poškodovanih in okuženih. Ti so bili nato premazani s sredstvom proti lenim zajedalcem. Poleg tega je bilo v muzeju restavriranih še 195 lesenih in kovinskih ter 160 tekstilnih predmetov.

Muzej je svoje zbirke v tem letu povečal za 566 predmetov, med katerimi je posebej pomembna zbirka predmetov notranje hišne opreme iz Prlekije. Poleg tega smo poskrbeli za nabavo predmetov, ki bodo na razstavi predstavili ljudsko kulturo idrijskih rudarjev.

Strokovna muzejska knjižnica je v tem letu pridobila 540 novih knjig in revij, dopolnjevala je hemeroteko, rednim naročnikom in v zamenjavo doma in v tujini pa je odposlala 670 izvodov Slovenskega etnografa XXV–XXVI, ki ga je izdal muzej v tem letu. Arhivski oddelek je s pridobitvijo nove kovinske kartotečne omare dobil možnosti za ureditev terenskih zapiskov, se pravi za razvrstitev kartotečnih listov z zapisi po krajevni in stvarni razporeditvi. Doslej jih je vložil nad 16.000. Vse inventarne knjige (13) smo dali v mikrofilmanje, s čemer smo nekako zavarovali dokumentacijo muzejskih zbirk. Fototeka se je povečala za okrog tisoč fotografij z negativni ter za 750 barvnih diapozitivov. Inventariziranih je bilo 325 predmetov.

Pripravili in odprli smo sedem razstav, od katerih smo jih pet pripravili sami, dve pa dobili v zameno z muzeji drugih republik. Gostujoči sta bili razstavi „Nakit iz Srbije“ in „Les in človek“ (Hrvaška). Doma pripravljene so bile naslednje razstave: „Savinjsko splavarstvo“ in „Slovenska ljudska kultura“ (v Ljubljani), „Z žlico po svetu“ in „Kultura Indijancev Ojibwa v 19. stoletju“ (v Goričanah) ter „Vraževerje na Slovenskem“ (v gradu Bogenšperk pri Litiji). Razen tega smo sodelovali pri večji mednarodni razstavi v Belgiji. Pripravljamo naslednje razstave: „Gostilne na Slovenskem“, „Življenje idrijskih rudarjev“, „Slovenska ljudska umetnost“, „Lesne obrti na Slovenskem“, „Vzajemna pomoč na vasi“, „Nakit Afričanov“ in razstava o Romih. Z razstavami so tesno povezana raziskovanja, med katerimi je raziskovanje življenja idrijskih rudarjev in nakita Afričanov že končano.

Potrebno skrb in pozornost je muzej posvečal tudi depandansam zunaj Ljubljane, tako muzeju lončarstva na Podsmreki, Jurčičevemu muzeju na Muljavi, Adamičevi rojstni hiši v Blatu pri Grosupljem in muzeju v Goričanah.

Naše razstave v Ljubljani in drugod si je ogledalo 45.500 obiskovalcev, muzejski kustosi pa so imeli vrsto predavanj, sodelovali so pri sestavi vprašalnic za etnološko topografijo ter mnogim dijakom, študentom in drugim interesentom pomagali s strokovnimi nasveti.

30. obletnico osvoboditve je muzej proslavil z otvoritvijo pomembnejših razstav, na desetih rednih sejah delovne skupnosti pa smo obravnavali delovne in finančne načrte muzeja, se pogovarjali o rednem delu in potrebah kakor tudi reševali širša družbena vprašanja kot na primer vključevanje v stabilizacijski program, samoprispevki in podobno.

F. Šarf

RIBNIŠKI MUZEJ V RIBNICI ima doslej nameščeni zbirki lončarstva in suhe robe ter zgodovinske slike ribniškega in okoliških gradov. Urejanje zbirk je odvisno od sredstev, ki jih gospodarstvo zbira za kulturne namene. Če bi kultura sama ustvarjala zadovoljiva finančna sredstva, bi tudi sama odločala programe dela in potrebe, ki jih dejavnost ali zbirka potrebuje.

V letu 1975 smo predvidevali, da se bo začelo strokovno raziskovanje izdelovanja suhe robe — to bi opravili strokovnjaki Slovenskega etnografskega muzeja iz Ljubljane. Zaradi pomanjkanja predvidenih finančnih sredstev se bo vsa akcija premaknila v leto 1976.

Enako je z nameščanjem strokovnih kadrov — ker ni zato potrebnih finančnih sredstev, si pomagamo s strokovno pomočjo SEM.

Arko Janez

POKRAJINSKI MUZEJ V KOČEVJU ima manjšo zbirko etnoloških predmetov, vendar vam števila ne moremo navesti, ker predmeti niso inventarizirani. V letu 1975 smo nabavili inventarno knjigo za etnološke predmete. V načrtu smo imeli inventarizacijo in preparacijo vsaj nekaterih predmetov. Ker naša ustanova nima etnologa smo to delo načrtovali z zunanjim sodelavcem. Vsega tega ni bilo moč izvesti zaradi premajhnih finančnih možnosti.

Delavka muzeja je izpolnila vprašalnico in se udeležila s Fanči Šarfovo terenskega ogleda o izdelovanju skodel na Kočevskem.

Margareta Hirschback-Merhar

DOLENJSKI MUZEJ, NOVO MESTO

Etnološki oddelek pri Dolenjskem muzeju zaradi pomanjkanja prostora svojih zbirk nima razstavljenih, ampak jih hrani v primernem depozu.

Od 1. marca 1974 dalje oddelek nima etnologa. Tako je dobro zastavljeno delo Janeza Bogataja, tedanjega kustosa za etnologijo, ostalo nedokončano. Dokumentacijo in gradivo je formalno prevzela Slavka Ložarjeva.

V letu 1975 je muzej nadaljeval z raziskavo mlinov in žag s pomočjo študenta etnologije Andreja Dularja, ki je evidencialni, opisal in fotografiral 13 objektov ob potoku težka voda. Pridobil je tudi nekaj arhivskega gradiva.

Raziskave mlinov in žag se bodo nadaljevale v letu 1976 z ekipo študentov etnologije. Potrebna finančna sredstva so zagotovljena.

V letu 1975 je bilo nabavljenih 10 predmetov. Etnološka knjižnica se je povečala za 7 publikacij.

STANJE ETNOLOŠKE ZBIRKE OB KONCU LETA 1975: 490 predmetov v depozu, 433 zapisov, 223 risb, 171 diapozitivov in 1346 fotografij.

Slavka Ložar

BELOKRANJSKI MUZEJ V METLIKI še vedno nima nastavljenega etnologa, zato je bilo opravljenih le nekaj manjših akcij, pri katerih je sodeloval tudi domačin — študent etnologije.

Muzej je v zadnjem letu pridobil 27 etnoloških predmetov, urejena je bila fototeka in diateka do leta 1974 ter za oboje napravljeno tematsko in krajevno kazalo. V krajevni muzejski zbirki v Semiču je bilo inventariziranih 126 etnoloških predmetov. Na terenu so bila manjša raziskovanja, in sicer o svetilih v Beli krajini, o piparstvu in pletarstvu.

Jože Dular

POSAVSKI MUZEJ V BREŽICAH je v letu 1975 razen rednega vzdrževanja predmetov v zbirkah izvedel še nabiralno akcijo etnoloških predmetov na Planini v Gorjancih. Pri tej akciji smo v Brezju nad Podbočjem odkrili popolnoma ohranjeno leseno stanovanjsko stavbo s črno kuhinjo ter dvema prostoroma, ki ima v kletnem delu starinsko kovačnico. Ta stavba bo predvidoma v letu 1977 urejena, v njej bo popoln hišni ter kovaški inventar ter bo kot „muzej in situ“ na ogled javnosti.

Mitja Guštin

POKRAJINSKI MUZEJ CELJE (Muzejski trg 1) se je zaradi pomanjkanja finančnih sredstev v letu 1975 omejil predvsem na urejanje inventarnih knjig in kartoteke. Predmete, ki jih je muzej pridobil v tem letu smo zbirali predvsem po naslovih lastnikov, ki nam jih je javil Zavod za spomeniško varstvo Celje. Po potresu leta 1974 na Kozjanskem je ekipa Zavoda za varstvo spomenikov Celje zapisovala namreč tudi naslove tistih, ki so bili pripravljeni odstopiti razne predmete. V tem letu smo pridobili 41 predmetov, precej pa jih imamo evidentiranih in jih bomo odkupili leta 1976.

Tudi v letu 1975 smo nadaljevali priprave za postavitve stalne etnološke zbirke v muzeju. Ker je to povezano s preureditvijo pritličja Stare grofije, je vprašanje, kdaj bo zbirka res postavljena, saj muzej zaenkrat za to delo nima sredstev.

Šlibar Vladimir

ETNOGRAFSKI ODDELEK POKRAJINSKEGA MUZEJA V MARIBORU

Ker na razpisano mesto kustosa etnologa v letu 1975, kakor tudi že v letih 1973 in 1974, nismo dobili ustreznega kandidata, smo pogodbeno zaposlili na to mesto študentko etnologije Vero Peklar.

Delo tov. Peklarjeve je obsegalo skrb za vzdrževanje zbirke, depoja in dokumentacije etnografskega oddelka muzeja, opravila je več terenskih ogledov, obenem je bila zaposlena kot muzejski vodič. S koncem junija 1975 je zaradi porodniškega dopusta zapustila našo ustanovo.

Pripominjamo, nikakor ni naša krivda, da smo že dlje brez etnologa. Prav neverjetno se sliši, vendar je res, da se v zadnjih dveh letih kljub našemu razpisu nihče ni resneje zanimal za delo v muzeju, čeprav ima le-ta, kakor je znano, na skrbi obsežno in še dokaj neraziskano etnološko področje. V zvezi z namestitvijo se je ustanova nekajkrat obrnila na oddelek za etnologijo na fakulteti, vendar so bila tudi ta prizadevanja brezuspešna.

Oddelek v muzeju je pridobil v letu 1975 5 lončenih posod, lesen žličnjak in 2 ljudski plastiki.

Poleg slovenske in jugoslovanske strokovne literature prejema muzej še etnološka glasila iz ČSSR in Madžarske.

A. V.

ETNOLOŠKI ODDELEK POKRAJINSKEGA MUZEJA V PTUJU

Etnološka zbirka je že nekaj let zaprta in nedostopna obiskovalcem, zato smo se lotili ureditve razstavnih prostorov. Pri tem smo naleteli na objektivne težave. Morali bi preurediti poslopje nekdanje grajske žitnice, finančna sredstva pa tako velikega dela ne dopuščajo. Nadaljevali smo z zbiranjem in odkupom predmetov na terenu za izpopolnitev zbirke: lončenih in kovinskih posod raznih oblik in velikosti, burkel, likalnikov, kolovratov, izdelkov ljudske umetnosti itd.

Fotografirali in opisali smo nekatere prireditve in sejme, kurentovanje, Jurijev, Ožbalto v Katarinin sejmi v Ptujju ter Martinovega v Ormožu. Po večletnem spremljanju in zbiranju dokumentacije, bodo dale primerjave in raziskave podoba spreminjanja vloge in pomena sejma, strukture kupcev in prodajalcev, še zlasti pri prodaji starih oblačil in drugih predmetov, kar zavzema v zadnjih letih vedno večji obseg.

Z namenom, da bi bila dokumentacija čim bolj pregledno urejena, so bile nabavljene kartoteke za fototeko, diateko, terenske zapiske in risbe.

Velikega pomena za etnološko zbirko, je zbiranje podatkov o njenem nastanku, vendar je to zaradi nepopolnih virov in iskanja v drugih ustanovah otežkočeno. Doslej najdeni podatki dajejo le okvirni pregled zgodovine te zbirke, predmeti prvotne zbirke pa nam doslej še niso znani.

Muzej se je vključil v raziskovalni projekt Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja in sodeloval pri tem s sestavo vprašalnice o čebelarstvu ter z dopolnilno vprašalnico o vinogradništvu.

V letu 1975 je oddelek sodeloval pri razstavi ob šestdesetletnici rojstva narodnega heroja Dušana Kvedra-Tomaža, z neevropskimi glasbili, ki jih je Dušan Kveder podaril tujskemu muzeju.

Majda Ceh

ETNOGRAFSKI ODDELEK POKRAJINSKEGA MUZEJA V MURSKI SOBOTI

V letu 1975 je kustos UREJAL predvsem naslednjo ETNOLOŠKO DOKUMENTACIJO: arhiv prostoročnih risb, arhiv tehničnih risb, urejanje terenskega gradiva, gradiva prostoročnih in tehničnih risb etnografske topografije ljudske arhitekture, vodenje knjige ilustrativnega gradiva, inventarne knjige ilustrativnega gradiva, knjige dohodov fotografskega gradiva, inventarne knjige terenskega fotografskega gradiva in dohodne knjige muzealij.

Etnološki oddelek je bil v letu 1975 DOPOLNJEN z naslednjimi EKSPONATI: Na terenu so bili odkupljeni kmečki voz, par (lončarski izdelek), lesene coklje in dva koša za čebele.

Na mejnih prehodih z Avstrijo pa je bilo v letu 1975 ZAPLENJENIH približno 200 narodopisnih predmetov, ki so v razstavljenem stanju. DEPO za hranjenje narodopisnih muzealij je dopoljen s tremi policami. Nekaj lesenih PREDMETOV JE MIZARSKO POPRAVLJENIH IN KONZERVIRANIH.

RAZISKOVANJA: V letu 1975 se je v okviru odobrenih finančnih sredstev nadaljevala prva faza topografije ljudske arhitekture na Goričkem predelu Prekmurja in sicer v naslednjih vaseh: Mačkovci, Moščanci, Rogaševci, Stanjevci, Šalovci, Sotina, Kuzma, Dolnji Slaveči, Gornji Slaveči, Dankovci in Pečarovci. Kvantitativni rezultati deset dnevni raziskovanj: Ugotovljamo, da v vaseh Dankovci, Kuzma, Mačkovci ni nobene hiše več zaprte s slamo.

Izdelana je tehnična dokumentacija stanovanjske hiše Šeruga Terezija, Šalovci 55. Domačija je primer stegnjenega doma iz 19. stol. Po tlorisni zasnovi to hišo uvrščamo med najstarejše domačije v Prekmurju, ki so danes v Prekmurju že prava redkost. V tehnični dokumentaciji je zajet tloris temeljev, tloris pritličja, prečni prerez vzhodne in zahodne fasade. Tehnično dokumentacijo je opravil tov. Sever Tivadar, gradbeni tehnik Projektivnega biroja v Murski Soboti.

Na terenu so bili izdelani posnetki v črno beli fotografiji, skupno (6 filmov) približno 180 posnetkov.

Rezultati 5-dnevni raziskovanj „kupinarstva“ v Renkovcih. „Kupinarstvo“ — nakupovanje in preprodaja jajc in perutnino se je pričelo v vasi Renkovci pred 100 leti. Prva kupinarja sta prišla v Prekmurje iz Šopronja in Kormenda na Madžarskem. Kupinarji so s „putami“ ali vozovi nabirali od vasi do vasi jajca in perutnino. Tako so si gospodinjice preskrbele potrebnega drobiža za sol, petrolej in ostale gospodinjske potrebščine.

V arhivskih virih (registri trgovcev v Prekmurju od leta 1920—1944, Državni arhiv Maribor) zasledimo „kupinare“ registrirane kot trgovce z jajci in perutnino, z izdanimi obrtnimi dovoljenji. Še leta 1947 je bilo v vasi Renkovci 80 % vseh moških „kupinarjev“. Kupinarstvo je bilo razvito do leta 1950. Na kupinarstvo kot trgovino se navezujejo narodopisne šege.

UDELEŽBA NA STROKOVNIH POSVETOVANJH: Namesto kongresa v Zagrebu, si je etnologinja ogledala muzej na prostem v kraju Stubing pri Gradcu in muzej ter občasno razstavo „Backmodel“ v Pokrajinskem muzeju v Stainzu (Avstrija).

Poleg tega je bila v poletnih mesecih preteklega leta dejavnost osredotočena predvsem na VODSTVO PO ETNOGRAFSKEM ODDELKU MUZEJA, saj si ga je ogledalo 5459 obiskovalcev, od tega je vodila etnologinja 21 skupin.

Vlasta Koren

ETNOLOŠKI ODDELEK PRI GORENJSKEM MUZEJU V KRANJU je lani opravil dvojico terenskih akcij.

Terensko delo v Bohinju je trajalo skoraj tri tedne. Šlo je za dopolnjevanje ustnega izročila o planšarstvu v Zgornji bohinjski dolini, dokumentacijo planšarskih naselij, stavb, življenja in dela pastirjev na planinah, zbiranje in evidentiranje predmetov s področja pastirske kulture in arhivskega gradiva. Obiskane so bile naslednje planine: Voje, Ukanc, Jezero, Viševnik, Dedno polje, Ovcarija, Laz, Uskovnica, Goreljek, Javornik. Z namenom, da bi vsaj na primeru ene pašne srenje dobili celostnejšo podobo o živinoreji na splošno, je študentka etnologije Boža Marenče zbrala bogato gradivo o živinoreji v Stari Fužini.

Druga pomembna terenska akcija, pri kateri so sodelovale tudi študentke etnologije: Alenka Okrožnik-Simikič, Ivanka Počkar in Dušanka Marn je bila v gorskih naseljih nad Jesenicami: Prihodi, Planina pod Golico, Plavški rovt. V vseh treh naseljih smo zbirali, evidentirali in dokumentirali etnološke predmete in značilne primere ljudskega stavbarstva. Planino pod Golico pa smo izbrali kot primer gorskega naselja, ki ga je treba etnološko bolj raziskati. S pomočjo vprašalnic smo zbirali etnološko gradivo o naselju, stavbarstvu, živinoreji, poljedelstvu, sadjarstvu, nabiralništvu, vrtničarstvu, o tehniki in tehničnem znanju, prometu, o prehrani, rudarstvu in oglarstvu, o delavstvu in delavski kulturi, o socialni diferenciaciji. V tem času je bilo opravljeno temeljito sondažno delo v odkrivanju etnološke podobe tega rudarsko-kmečkega delavskega naselja nad Jesenicami.

Gorenjski muzej v Kranju je gmotno omogočil dr. Mariji Makarovičevi, da je teden dni raziskovala nošo v Ratečah.

Že nekajletna akcija Gorenjskega muzeja — meritve in nadrobnejša dokumentacija spomeniško pomembnih objektov ljudskega stavbarstva je bila lani zaradi neugodnih finančnih razmer močno okrnjena. Izmerjena sta bila le dva objekta: Kmečki dom v Zg. Beli pri Preddvoru in pašba — hiša za preužitkarje in najemnike na Planini pod Golico.

Plod terenskega dela v letu 1975 je blizu 900 črno-belih fotografij, 180 barvnih diapozitivov, s katerimi se je obogatil etnološki fotoarhiv, dalje 110 novih etnoloških predmetov, terenski zapiski pa so urejeni po novi etnološki sistematiki na 656 kartotečnih listih.

Gorenjski muzej je gostoval v Muzeju v Kamniku z razstavo Kmečka naselja in arhitektura v Dolini.

Problem, ki že leta tare naš muzej, so depoji. Predmeti, ki so že zbrani, čakajo na terenu, ker v depojih prostorih ni mesta zanje. Založenost v depojih tudi onemogoča inventarizacijo. Lani smo napravili prvi korak k odpravljanju tega stanja. Dobili smo prostor zunaj muzejske hiše, ga uredili in preselili vanj celotno zbirko lončarstva in nekaterih drugih drobnejših predmetov.

Anka Novak

ČEBELARSKI MUZEJ V RADOVLJICI NIMA ETNOLOGA. V sedanjem stanju ne vidimo realne možnosti za njegovo namestitve, čeprav se nam zdi nujno potrebno, da bi imeli vsaj še eno strokovno delovno moč in se v letu 1976 potegujemo zanjo.

V letu 1975 se je zbirka čebelarstva pomnožila le za dva primitivna panja iz drevesnega debla, pritrjena na deski. Posredoval nam ju je čebelar Ivan Krašovic iz Krmelja na Dolenjskem, ki ju je našel leta 1974 v Kiju, krajevni skupnosti Šentjanž na Dolenjskem.

V začetku jan. 1976 smo pričeli z dopolnilnimi deli v zbirki, ki so deloma tehničnega deloma vsebinskega značaja. Obsegajo predvsem zasteklitev slikovnega gradiva, opremo z večjezičnimi podnaslovi in namestitve že zbranega gradiva v zbirko (medalje različnih slov. čebelarjev in društev, dekorativni panji, dopolnitev tehniške zbirke in biološko gradivo), ki je ob preureditvi leta 1973 zaradi pomanjkanja denarja in časa ostalo v depozitu 200-letnica smrti Antona Janše. Poleg tega bo dobil muzej nekaj ponazoril o preprostemu čebelarjenju v rovih na Orientu in o gozdnem čebelarjenju z upodobitvami akad. slikarja Jaka Torkarja z Jesenic. Od njega ima muzej v svoji zbirki že 8 slik različnih tipov slovenskih čebelnjakov in upodobitev po prazgodovinski risbi iz votline Cuevas de la Arana v Španiji, ki prikazuje paleolitskega človeka pri ropanju čebel.

Za načrtnejše zbiranje čebelarstva gradiva na terenu muzej doslej ni našel dovolj časa, za kar je vzrok pomanjkanje strokovnega kadra.

Maruša Avguštin

POKRAJINSKI MUZEJ KOPER si že od leta 1970 prizadeva dobiti etnologa, vendar zaenkrat brez uspeha. V letu 1975 niso opravili nobenega dela na področju etnologije.

ETNOLOŠKI ODDELEK GORIŠKEGA MUZEJA, NOVA GORICA

Muzej deluje na območju štirih občin: Nova Gorica, Tolmin, Ajdovščina in Sežana.

KADROVSKA ZASEDBA: Prvih 8 mesecev leta 1975 je v oddelku za etnologijo delal en kustos etnolog (podpisani), septembra se mu je pridružil drugi (Danilo Zega), ki pa v letu 1976 odhaja na drugo delovno mesto. Zato Goriški muzej v srednjeročnem načrtu predvideva zaposlitev enega diplomiranega etnologa.

RAZSTAVE: Etnološka razstava Gora, ki je plod raziskave v letu 1974 na področju od Predmeje do Križne gore, je doživela prvo postavitve v Galeriji Ajdovščina, marca meseca, čez poletje pa je bila na ogled v gradu Kromberk pri Novi Gorici. Ob razstavi je izšla pregibanka s slikami in besedilom.

ZBIRKE: Z aprilom je pričela v Štanjelu redno posloovati zbirka Kraška hiša. V restavrirani „romanski hiši“ sta dva prostora opremljena s predmeti kraške ljudske kulture. V zgornjem prostoru je stanovanjski ambient, spodaj pa gospodarski. Zbirka se z rednimi odkupi na Krasu še dopolnjuje.

Goriški muzej je leta 1975 sprejel v upravljanje grad Dobrovo v Brdih. Dolgoročni načrt predvideva tam postavitve stalne zbirke ljudske kulture območja, na katerem deluje Goriški muzej. Z idejnim osnutkom zbirke so bili seznanjeni primorski muzealci na svojem rednem srečanju v Idriji, 14. oktobra 1975. Do dokončne ureditve gradu bodo prostori služili za skladišče muzejskih predmetov.

13. junija je v Tolminu na Brajdi pogorela lesena kašča, ki so jo delavci Goriškega muzeja pripeljali s Pečin na Šentviški planoti, kot prvi objekt manjšega etnoparka pri Tolminski muzejski zbirki. S postopno restavracijo, ki je trajala do septembra, je kašča dobila nekdanji videz.

STROKOVNE POVEZAVE: Etnolog v Goriškem muzeju je povezan s skupnostjo slovenskih etnologov preko dejavnosti SED in RS Slovenije. V letu 1975 se je podpisani udeležil Posvetovanja EDJ v Stubiških Toplicah in strokovnega seminarja Goriških folklornih prireditev v Gorici.

SODELOVANJE ZUNAJ MUZEJA: Etnološki oddelek je v letu 1975 dajal strokovne usluge organizatorjem ljudskih praznikov v Dutovljah (Praznik pršuta in terana) in v Vipavi (Praznik vina in grozdja). Etnolog je sodeloval v razpravah o bodočih oblikah omenjenih prireditev, ki dobivata vse bolj folklorni karakter.

V Zgornjem Lokovcu je leta 1975 stekla priprava za ureditev priložnostne zbirke lokovške ljudske kulture v prostorih osnovne šole. Sodelovanje je pomembno, ker je pobuda zanj prišla s terena, kar muzejski delavci mnogokrat pogrešamo.

V zamejstvu je etnolog sodeloval s folklorno skupino Sovodnje. Zanj je pripravil nekaj recenzij in besedilo spominskega kataloga.

ODKUPI: V letu 1975 je etnološki oddelek pridobil 29 novih predmetov.

Naško Križnar

BIBLIOGRAFIJA

UDK 016:39 „1974“

SLOVENSKA ETNOLOŠKA BIBLIOGRAFIJA ZA LETO 1974

Bibliografija je sestavljena iz gradiva, ki ga hranijo Bibliografski oddelek NUK, knjižnica PZE za etnologijo na Filozofski fakulteti, knjižnica ISN SAZU in nekatere druge etnološke ustanove. Z bibliografijo za leto 1974 uvajamo tudi nekaj sprememb:

1 — Opustili smo dosedanje sistematiko. Gradivo je razvrščeno po delno dopolnjenem sistemu kot je bil izdelan za vprašalnice Etnološke topografije slovenskega etničnega ozemlja in po sistemu, ki ga je izdelala dokumentacijska komisija SED. Poskušamo se vključiti v skupna prizadevanja za enotnejši dokumentacijski sistem. Razen tega sedanja („domača“) sistematika bolj ustreza značaju našega gradiva. V celoti jo bomo objavili v naslednji številki.

2 — Popolnoma smo iz bibliografije izpustili geslo: Recenzije. Množica zbranih ocen, večkrat tudi bolj poročil, je povečevala predvsem obseg Glasnika. Ocene pa se bodo še naprej zbirale v okviru naloge Slovenska etnološka bibliografija.

V letu 1974 je bilo objavljenih 94 ocen knjig, zbornikov, časopisov itd. in sicer: v Etnološkem pregledu — 17, v Traditivenisu — 68, v Delu — 2, Večer, Naši razgledi, Dnevnik, SE, Jahrbuch für Volksliedforschung in JiS pa so objavili po eno oceno.

Bibliografija za l. 1975 bo izšla v naslednji številki Glasnika.

KRATICE:

CZNG — Centralni zavod za napredek gospodinjstva, Ljubljana
 ČZN n.v. — Časopis za zgodovino in narodopisje, nova vrsta, Maribor
 DZS — Državna založba Slovenije, Ljubljana
 IdR — Idrijski razgledi, Idrija
 ISFNR — International Society for Folk-Narrative Research
 ISN SAZU — Inštitut za slovensko narodopisje
 Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Ljubljana
 JiS — Jezik in slovstvo, Ljubljana
 NRazgl — Naši razgledi, Ljubljana
 PDK — Primorski dnevnik, Trst
 PV — Planinski vestnik, Ljubljana
 SANU — Srpska akademija nauka i umetnosti, Beograd
 SE — Slovenski etnograf, Ljubljana
 SEM — Slovenski etnografski muzej, Ljubljana
 SodK — Sodobno kmetijstvo, Ljubljana
 SUFJ — Savez udruženja folklorista Jugoslavije
 TiP — Teorija in praksa, Ljubljana
 ZČ — Zgodovinski časopis, Ljubljana
 Zdrav V — Zdravstveni vestnik, Ljubljana
 ZZSV SRS — Zavod za spomeniško varstvo SR Slovenije

1.1. Materijalna kultura

1.1.1. Splošno

1. BAŠ Angelos: O materialni kulturi v gorskih soseskah zgornjega Posočja in v kobarškem kotu. 18. zbornik kongresa jugoslovanskih folkloristov, Bovec 71', Ljubljana 1973 (izšlo 1974), 27–42, Riassunto, s slikami.
2. PREDAN Drago: Gradivo za oris materialne kulture na Paškem Kozjaku. Celjski zbornik 1973–1974, Celje 1974, 371–401, s slikami.

1.1.2. Naselje, zemljiška razdelitev, urbanizem

3. KRIŽNAR Naško: Planinsko naselje v porečju zgornje Soče. Prispevek k zgodovini in tipologiji. Goriški letnik 1, Zbornik Goriškega muzeja, Nova Gorica 1974, 68–97, Summary, s slikami in risbami.
4. MLINAR Zdravko: Nagnjenja Slovencev glede načina nase-litve. TiP 11/1974, št. 4, 393–406.
5. NOVAK Anka: Kmečka naselja in arhitektura v Dolini. Snovanja 8/1974 (6.2.), št. 1, 12–15, s slikami.

1.1.3. Stavbarstvo

6. FISTER Peter: Liznekova hiša v Kranjski gori – kulturni spomenik in novi kulturni center. Listi 4/1974, št. 15, 15–16, s slikami.
7. FISTER Peter: Spremembe v prostorski organizaciji kmeč-kega stanovanjskega poslopja na osrednjem Gorenjskem med srednjim vekom in barokom. Traditiones 3/1974 (izšlo 1976), 113–132, Zusammenfassung, s slikami.
8. PREDAN Drago: Kašte na savinjskem področju. Savinjski zbornik 3, Žalec 1974, 327–338, s slikami in skicami.
9. SEDEJ Ivan: Sociologija likovnega razkroja gorenjske kmečke hiše. Snovanja 8/1974 (13.4.), št. 2, str. 17–18+32, s slikami.
10. SEDEJ Ivan: Razvoj tipov oblikovanja in regionalne kon-stante kot sestavine vrednotenja ljudske arhitekture. (Teore-tični esej.) Loški razgledi 21, Škofja Loka, december 1974, 59–72, s slikami.
11. TOMAŽIČ Tanja: Gostilne v Šiški. SE 15–16/1972–73, Ljubljana 1974, 66–88, Zusammenfassung, s slikami.
12. VLAHOVIČ Breda: Razvoj kuče i promene u kulturi stanovanja u severnoj Beloj krajini. Etnološki pregled 12, Ljubljana 1974, 35–43, Zusammenfassung, s slikami.

1.1.5. Poljedelstvo

13. DOLENC Janez: Košnja na Koprivniku. Loški razgledi 21, Škofja Loka, december 1974, 115–118, Resume.
14. ŠARF Fanči: Košnja na visokoležečih predplaninskih ob-močjih. Traditiones 3/1974 (izšlo 1976), 133–146, Zusam-menfassung, s slikami.
15. ZABLATNIK Pavle: Teritev na Koroškem. Traditiones 3/1974 (izšlo 1976), 149–154, Zusammenfassung.

1.1.6. Živinoreja

16. BAŠ Angelos: Knjižno delo o ljutomerski konjereji. (Zapisal Božo Podkrajšek.) Večer 30/1974 (14.10.), št. 239, str. 5.
17. BERTONCELJ Marko: Kam, bohinjsko planšarstvo? SodK 7/1974, št. 4, 193–194.
18. NOVAK Anka: Planšarstvo v Bohinju, Kranj 1974, razstav-na zloženska, 3 str.
19. PRAPROTNIK Vilma: Planšarstvo. Kurirček 1974/1975, št. 1, 26–27.

1.1.8. Sadjarstvo in vinogradništvo

20. BELEC Borut: Nekaj značilnosti razvoja vinogradništva na Zusammenfassung.

1.1.11. Čebelarstvo

21. ŠKAFAR Polde: Čebelarstvo v Savinjski dolini. Savinjski zbornik 3, Žalec 1974, 157–162, s slikami.

1.1.12. Rokodelstvo in obrt

22. ADAMIČ France: Mlinska kolesa, stope in žage. II. Mlini in žage na Višnjici (Nadaljevanje). Zbornik občine Grosuplje 6/1974, 305–320, s slikami.
23. KOBE–ARZENŠEK Katarina: Doneski za zgodovino vrvar-stva na Slovenskem (Adamičeva vrvarna v Ljubljani in Domžalah). Kronika, časopis za slovensko krajevno zgodo-vino 22/1974, št. 1, 41–45.
24. KRIŽNAR Naško: Tkalska delavnica za Križno goro. Srečanja 9/1974, št. 45/46, 28–29, s slikami.
25. PRAPROTNIK Vilma: Suha roba. Kurirček 1974/75, št. 4, 136–137.
26. SPLICHAL Jože: Kam je izginila tista zlata doba? Drobci iz novomeške obrti druge polovice 18. in 19. stoletja. Dolenjski list 25/1974 (3.5.), št. 18, str. 7, s slikami.
27. URANJEK Ivan: Storitvena obrt v občini Žalec. Savinjski zbornik 3, Žalec 1974, 163–170.

1.1.14. Gozdno gospodarstvo

28. MUŠIČ Alojz: Novine in novinski gozdovi. Celjski zbornik 1973–1974, Celje 1974, 73–95, Zusammenfassung, s slikami in zemljevidi.

1.1.15. Orodje, predmeti

29. KOPAČ Vlasto: Pastirska torila z Velike planine. Tradition-nes 3/1974 (izšlo 1976), 155–163, s slikami.

1.1.17. Noša

30. FORTUNA Julka: Slovenska kmečka noša od konca 19. stoletja do danes. Rodna gruda 21/1974, št. 6, str. 16, s slikami.
31. KOVIČ Breda: Moda skozi stoletja. Pionir 30/1974–75, št. 4, 102–103, s slikami.
32. KOŽUH Slavica: Razvoj mode. Naše delo 3, (Sevnica) 1974, št. 2, 10–12.
33. MAKAROVIČ Marija: Modrotisk na Slovenskem. SE 15–16/1972–73, Ljubljana 1974, 52–65, Zusammenfas-sung, s slikami.
34. NIKLSBACHER–BREGAR Neli: Narodne vezenine na Slovenskem. Pisane vezenine po štetih nitih. 4. izdaja, Ljubljana, CZNG, 1974, 193 str., s povzetki v slovenskem, srbohrvaškem, francoskem, angleškem in nemškem jeziku, z vzorci za vezenje.
35. Slovenska kmečka noša od konca 19. stoletja do danes. (Vodnik po razstavi SEM. Besedilo Marija Makarovič), Ljubljana, 1974, 39 str. + 1 pril., s slikami.

1.1.18. Promet, komunikacijska sredstva in komuni-ciranje

36. BAŠ Angelos: Dobički in mezde v savinjskem splavarstvu. Savinjski zbornik 3, Žalec 1974, 317–326.
37. GRUDEN Alfred: Zapis iz zgodovine in dela trnovskih furmanov. Soški gozdar 10/1974, št. 4, 46–48.
38. IVANČIČ Ivan: Flosarski kermenež. Sedem dni 3/1974 (15.8.), št. 33, 16–17, s slikami.
39. RUTAR Marija: Nekaj o nekdanjem prometu na Tolmin-skem. Jadranski koledar 1974, Založništvo tržaškega tiska, 171–182, s slikami.

1.1.20. Turizem

40. KOROŠEC Evgenija: Kmečki turizem v Sloveniji. Slove-nija-Paralele 1974, št. 28, 34–37.
41. MIKLAVC Dominik: Stanje in razvojne možnosti turizma v občini Mozirje. Savinjski zbornik 3, Žalec 1974, 273–291, s slikami.
42. RUTAR Boris: Kmečki turizem. Mladika 18/1974, št. 2, 25–26.

1.1.21. Gospodarske razmere in proračun

43. Kmečko gospodarstvo v Dolini. Vodnik po razstavi (bese-dilo Anka Novak). Izdal Gorenjski muzej Kranj, Kranjska gora 1974, 57 str., s slikami in risbami.

1.2. Socialna kultura**1.2.1. Splošno**

44. PREDAN Drago: Drobiž iz občestvene kulture na Paškem Kozjaku. Celjski zbornik 1973–1974, Celje 1974, 403–406.

1.2.5. Prebivalstvo

45. NATEK Milan: Nekatere spremembe prebivalstva na področju žalske občine v desetletju 1961–1971. Savinjski zbornik 3, Žalec 1974, 5–45.
46. NATEK Milan: Rast števila prebivalstva na celjskem območju v desetletju 1961–1971. Celjski zbornik 1973–1974, Celje 1974, 5–45, Summary, z grafikoni.

1.2.7. Medkrajevni in interetnični odnosi

47. ŠTRUKELJ Pavla: Problem razvoja ciganske skupine na Dolenjskem in način prilagajanja civilizaciji. Etnološki pregled 12, Ljubljana 1974, 57–64, Summary.

1.2.12. Medsebojna pomoč

48. MAKAROVIC Marija: Medsebojna pomoč na vasi na Slovenskem kot etnološki problem. Etnološki pregled 12, Ljubljana 1974, 91–99, Summary.

1.2.15. Družbene organizacije, poklicne skupnosti, društva

49. MIKLAVC Vlado: Ob 90-letnici savinjskega Sokola. Savinjski zbornik 3, Žalec 1974, 444–455, s slikami.
50. STERGAR Janez: Začetki „Slovenskega ferijalnega društva ‚Sava‘ v Ljubljani“. Kronika, časopis za slovensko krajevno zgodovino 22/1974, št. 1, 31–40, s slikami.
51. STRAHOVNIK Karel: Žalec – zibelka gasilstva na tedanjem spodnjem Štajerskem. Savinjski zbornik 3, Žalec 1974, 456–461, s slikami.

1.2.18. Letne šege, prireditve, festivali

52. BAŠ Angelos: Stoletnica dirk. Prve konjske dirke v Ljutomeru so bile leta 1874, dirkalno društvo pa je bilo ustanovljeno leto dni pozneje. Delo 16/1974 (10.7.), št. 159, str. 9, s sliko.
53. KRIŽNAR Naško: Blumarji. Jadranski koledar 1974, Založništvo tržaškega tiska, 137–141, s slikami.
54. KURET Niko: Letne šege na Slovenskem. 10. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, Ljubljana 1974, 183–190.
55. KURET Niko: Slovenski pirhi. Ognjišče 10/1974, št. 4, 31–38, s slikami.
56. POTOČNIK Peter: Dioniz pod Krnom. Pust po Drežniško. Delo 16/1974 (12.2.), št. 43, str. 9, s sliko.
57. SOBOČAN Štefan: Moški se šemi, ženska razgalja. Od kod izvirajo pustne šeme? Borovo gostúvanje. Vestnik 26/1974 (21.2.), št. 7, 16–17.

1.2.19. Rojstvo, poroka, smrt

58. TERČAK Stane: Od rojstva do groba. Gradivo za oris občestvene kulture na Paškem Kozjaku. Celjski zbornik 1973–1974, Celje 1974, 407–425.
59. ZABLATNIK Pavle: Smrt v lučki koroških ljudskih verovanj in običajev. Etnološki pregled 12, Ljubljana 1974, 45–50, Zusammenfassung.

1.3. Duhovna kultura**1.3.1. Splošno**

60. MATIČETOV Milko: Duhovna kultura v gornjem Posočju. 18. zbornik kongresa jugoslovanskih folkloristov, Bovec 71', Ljubljana 1973 (izšlo 1974), 43–54, Riassunto.
61. TERČAK Stane: Drobci ljudske duhovne kulture na Paškem Kozjaku. Celjski zbornik 1973–1974, Celje 1974, 427–430.

1.3.2. Verovanje

62. DRAVEC Alojz: Narodna vera in navade v vesi. Traditiones 3/1974 (izšlo 1976), 166–174. (uvodna opomba Vilko Novak)

1.3.3. Jezik (načini sporazumevanja, izražanja), imena

63. MATIČETOV Milko: Zvezdna imena in izročila o zvezdah med Slovenci. Zbornik za zgodovino naravoslovja in tehnike 2, Ljubljana 1974, 43–90.
64. VERBIČ Marija: Ali je Idrija dobila svoje ime po živem srebru? IdR 19/1974, št. 3/4, 146–147.
65. Zemljevid z italijanskimi krajevnimi imeni v Furlaniji, Julijski krajini in Benečiji. Carta dei nomi geografici con forma italiana e slovena nel Friuli – Venezia Giulia. Predgovor, Prefazione Jakob Medved. Mladinska knjiga, Ljubljana 1974, 12 str., z zemljevidom.

1.3.4. Besedna umetnost

66. BOJC Etbini: Pregovori in reki na Slovenskem. Ljubljana, DZS, 1974, 404 +(III) str.
67. CEVC Tone: Okamenela živa bitja v slovenskem ljudskem izročilu. Traditiones 3/1974 (izšlo 1976), 81–112, Zusammenfassung, s slikami.
68. DOLENC Janez: Izročilo o beli ali veliki kači v škofjeloškem pogorju. Traditiones 3/1974 (izšlo 1976), 164–165.
69. Dvanajst ujev. (Povedala) Tina Vajtova – (posnel in v knjižni jezik prepisal) Milko Matičetov. (V Ljubljani), Mladinska knjiga, 1974, Čebelica 170 (16) str., z ilustr.
70. Hvaležni medved. Koroška narodna. (Zapisala Kristina Brenkova.) (Ljubljana), Mladinska knjiga 1974, (Mala slikanica), (16), str., z ilustr.
71. KMECL Matjaž: Jezerski zlatorog. Proteus 36/1973–74, št. 9/10, 454–456.
72. KURET (Niko): „Sushiz ima rep savit...“ Traditiones 3/1974 (izšlo 1976, str. 197).
73. LIPUŠČEK Sonja: Osemdeset let po Gabrščkovih Narodnih pripovedkah v soških planinah (1894–1974). JIS 20/1974–75, št. 1, 27–32. (Z objavo lj. pesmi in pripovedk iz Kobariškega in Tolminškega)
74. Ljudski pripovedki iz okolice Vranskega. Vransko in nova šola 1974, str. 31. (Vsebinska: Čudežni zvon; Strah v stopniškem gradu)
75. MAKAROVIC Marija: Današnje poznavanje, raba, prevzemanje in pomen pregovornih obrazcev (pri Slovencih). Simpozijum Etnološko proučevanje savremenih promena u narodnoj kulturi, 28.–30. januar 1974. Etnografski inštitut SANU, posebna izdanja, knj. 15, Beograd 1974, 253–258, Resume.
76. MATIČETOV Milko: Predpomladne rožice iz Rezije. Dan 4, Trst, marec 1974, št. 3, str. 23.
77. MATIČETOV Milko: Lepa Vida iz Rezije. Dan 4, Trst, februar 1974, št. 2, 27–29.
78. MATIČETOV Milko: Old and new animal tales from the Resia Valley. VI. Congress of the ISFNR, Abstracts, Helsinki 1974, 67.
79. MATIČETOV Milko: Il bimbo rapito dalla culla e sostituito con uno spurio. Contributo allo studio di una ballata centro-europea. Demologia e folklore Studi in memoria di Giuseppe Cocchiara, Palermo 1974, 209–231.
80. MATIČETOV Milko: Vecchie e nuove fiabe d'animali dalla val Resia. Ce fastu? 50–51, Udine 1974–75, 110–118.
81. MERKU Pavle: Iz ljudske kulture Beneške Slovenije. 18. zbornik kongresa jugoslovanskih folkloristov, Bovec 71', Ljubljana 1973 (izšlo 1974), 55–64, Riassunto, z zemljevidom narečij.
82. Mlada Breda. Izbor ljudskih pesmi. (Izbral in ur. ter opombe napisal Boris Merhar.) (V Ljubljani), Prešernova družba 1974, 253 + (I) str., z ilustr.
83. PREK Stanko (in Antonija): Ljudska modrost – trden je most. Pregovori, domislje in reki, (2. izd.). Ljubljana, Kmečki glas 1974, 172 str.
84. SIMONITI Primož: Kako so leta 1672 pogasili požar v Stični. Traditiones 3/1974 (izšlo 1976), 195–196.
85. Slovenske narodne pravljice. Izbr. in ur. Alojzij Bolhar, (ilustr. Maksima Gasparija), 7. natis. Mladinska knjiga, Ljubljana 1974, 203+ (IV) str. + pril. (Izšlo v zbirki Zlata ptica).
86. Tri ljubezenske iz Rezije. Ob današnjem koncertu ljudske glasbe v Kulturnem domu. Zapisal in prepesnil Milko Matičetov. PDK 30/1974 (10.2.), št. 35, str. 5.
87. Tri prauce iz Čepletišč. Prev. Pavel Petričič. Trinkov koledar 1974, 75–76. (Vsebinska: Kuo so Čeplišanj zgubil matarske planine. Prauca od dveh tatov.)

1.3.6. Likovna umetnost

88. (FIDLER Ivan) I. F.: Slovenska ljudska umetnost na panjskih končnicah. Mohorjev koledar za navadno leto 1974, 122–126, s slikami.
89. FISTER Majda: Rezljana vratna krila na Gorenjskem. Snovanje 8/1974 (17.9.), št. 4, 49–52; (5.11.), št. 5, 67–70, s slikami. (Naslov v 5. številki: Rezbarji vratnih kril na Gorenjskem.)
90. KURET (Niko): Indijanci na naši panjski končnici. Traditiones 3/1974 (izšlo 1976), 196–197, s sliko.
91. MAKAROVIČ Gorazd: Cvetje v slovenski ljudski umetnosti. Rodna gruda 21/1974, št. 2, str. 36, ilustr.
92. MAKAROVIČ Gorazd: Cvetlice v ljudski umetnosti. Motivi v oblikovanju za kmetije. (Besedilo vodnika po razstavi SEM v Ljubljani.) Ljubljana 1974, 86 + (I) str., s slikami.
93. MAKAROVIČ Gorazd: Slikarstvo na panjskih končnicah. Slovenski koledar 1974, 140–149, s slikami. (Besedilo v slovenskem, angleškem in nemškem jeziku.)
94. (VUK Vili) V. V.: Cvetlice v ljudski umetnosti. Ob razstavi v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani. Večer 30/1974 (24.1.), št. 19, str. 8.

1.3.7. Petje-pevci-pesmi

95. Ajda. Vestnik 26/1974 (10.1.), št. 1, str. 5. (Ljudska pesem iz Porabja. Razlago napisal K/arel/ K/rajcer/).
96. ČRENKO Anton: Praznik ljudske pesmi v Sakalovcih. Vestnik 26/1974 (28.3.), št. 12, str. 5, s sliko. (Tekmovanje v prepevanju ljudskih pesmi v Sakalovcih v Porabju.)
97. GRAFENAUER Ivan: Nekaj o značaju našega narodnega pesništva. Traditiones 3/1974 (izšlo 1976), 5–16, Zusammenfassung, s sliko. (Z uvodom Milka Matičetovega)
98. HROVATIN Radoslav: Rastoči ritem v pesmih na furlansko-slovenskem mejnem območju. 18. zbornik kongresa jugoslovanskih folkloristov, Bovec 71', Ljubljana 1973 (izšlo 1974), 242–247, Zusammenfassung.
99. KUMER Zmaga: Vsebinski tipi slovenskih pripovednih pesmi. Typenindex slowenischer Erzähllieder. Ljubljana, (Sekcija za glasbeno in plesno narodopisje pri ISN SAZU), 1974, (IV + 393 str. (Vzporedno slovensko in nemško besedilo)
100. KUMER Zmaga in Lojze Lebič: Ljudska pesem na koncertnem odru. Grlica 16/1973–74, št. 1/2, 15–16.
101. KUMER Zmaga: „Pesem od toče 1873“. Muzikološki zbornik 10/1974, 96–102, Summary.
102. KUMER Zmaga: Posledice vpliva soseščine jezikovno različnih narodov na njih pesemsko izročilo. 18. zbornik kongresa jugoslovanskih folkloristov, Bovec 71', Ljubljana 1973 (izšlo 1974), 97–101, Zusammenfassung.
103. KURET (Niko): „Pegam pisow cesarju je . . .“ Traditiones 3/1974 (izšlo 1976), str. 197.
104. PAVLIČ Irena: Pesem krepi sožitje narodov. Uspelo narodnostno srečanje ljubiteljev ljudske pesmi v Köszegu. Vestnik 26/1974 (23.5.), št. 20, str. 5.
105. Tristo narodnih in drugih priljubljenih petih pesmi. (Zbral in ur. Stanko Prek s sodelovanjem Borisa Merharja, 4. izd.) V Ljubljani, Cankarjeva založba, 1974, 254 + (II) str.

1.3.8. Glasbila-godci-godčevstvo

106. KUMER Zmaga: Die Funktion des Musikanten in der slowenischen Volkstradition. Festschrift Emsheimer, Stockholm 1974, 102–103.
107. MERKU Pavle: Ljudska glasba – živ izvirek. Ljudsko glasbo Slovencev v Italiji bodo izvajali „Rezijanski folklorni ansambel“, Ljudski trio iz Brega in Tržaški narodni ansambel. PDK 30/1974 (2.2.), št. 29, str. 5 + 8.
108. VODUŠEK Valens: Slovenska ljudska glasba v stiku s sosednjimi kulturami. 18. zbornik kongresa jugoslovanskih folkloristov, Bovec 71', Ljubljana 1973 (izšlo 1974), 126–132, Zusammenfassung.

1.3.9. Plesi

109. BOGATAJ Boris: Utrip slovenske folklore. Jubilej AFS „France Marolt“. Mladina 1974 (21.11.), št. 46, 12–13, s sliko.
110. KANTE Lojze: Kaj je folklor. Ob goriškem simpoziju in srečanju folklornih skupin iz Slovenije, Italije, Avstrije, Češke, ZRN in Francije. Delo 16/1974 (11.9.), št. 212, str. 6.

111. (MAGAJNA Mario) M. M.: Mlaj je stal in zadonelo je: „Eno drevec mi je zrastle“. PDK 30/1974 (11.5.), št. 111, str. 4. (o folklorni prireditvi v Dolini pri Trstu.)
112. PENGOV Jure: Obujeno izročilo. Dvakratni nastop tržaške folklorne skupine „Stu ledi“ v polno zasedeni dvorani Slovenskega kulturnega doma. Delo 16/1974 (4.12.), št. 281, str. 8, s sliko.
113. POGAČNIK Bogdan: Nov val folklore. Na znanstveni konferenci v Moskvi očrnilo koreografirane ljudske plesne in pesmi in se zavzeli za originalnost. Delo 16/1974 (27.12.), št. 103, str. 8.
114. VOGELNIK Marija: Teh petindvajset maroltovskih let. Dnevnik 23/1974 (15.1.), št. 13, str. 5, s sliko.

1.3.10. Dramatika in gledališče

115. KRIŽNAR Naško: Ljudska igra na Predmeji. Primorske novice 1974 (27.9.), št. 40, str. 4, s sliko.

1.3.11. Igra odraslih in otroška igra

116. BRINC Franci: Igre na srečo med mladino. Vestnik delavcev na področju socialnega dela 13/1974, št. 5/6, 18–32.

1.3.13. Zdravilstvo

117. DOLENC Milan: Rokopisne bukve naših ljudskih zdravnikov. Zdrav V 43/1974, št. 10, 581–584, izveček, s slikami.

1.5. Etnološke (monografske) obravnave poklicno-socialnih skupnosti

118. BAŠ Angelos: Savinjski splavarji. Ljubljana, (Cankarjeva založba), 1974, 273 + (II) str., Summary, s slikami in risbami.

2.1. Bibliografija, diskografija, filmografija, topografija

119. VIDOVIČ-MIKLAVČIČ Anka: Bibliografsko kazalo Kronike slovenskih mest I–VII (1934–1940). Kronika, časopis za slovensko krajevno zgodovino 22/1974, št. 3, 203–240.

2.2. Splošno (splošna dela, zborniki, časniki, revije; polemike)

120. BAŠ Angelos: O dravskih splavarjih. Polemika. SE 15–16/1972–73, Ljubljana 1974, 143–156, Zusammenfassung, s slikami.
121. Celjski zbornik 1973–1974, Izdala in založila Kulturna skupnost, Celje 1974, 602 str., z risbami, slikami, povzetki in zemlj. v prilogi.
122. ČZN n.v. 10 (XLV), letnik 1974, Založba Obzorja, Maribor 1974, zv. 1 in 2, 380 str., s slikami in povzetki.
123. Dogodivščine Štajerske zemlje. S posebnim pogledom na Slovence. Spisal Anton Kremlj, 2. izd., (uvodna beseda Anton Slodnjak). München, Trofenik, 1974, XV + 262 str. + priloge. (faksim. izd.)
124. Etnološki pregled, Revue d'ethnologie 12, Ljubljana 1974, 191 str., s slikami. (Predavanja, referati in koreferati na 13. posvetovanju EDJ na Otočcu v Sloveniji, od 15. do 20. oktobra 1973.)
125. Goriški letnik, zbornik Goriškega muzeja, Nova Gorica 1974, 144 str., s slikami.
126. Koroški Slovenci včeraj, danes, jutri. Mohorjev koledar za navadno leto 1974, 100–103.
127. MAKAROVIČ Marija: Etnološka podoba Dolenjskega. Etnološki pregled 12, Ljubljana 1974, 5–33, s slikami in risbami, Summary.
128. NOVAK Vilko: Območja v slovenski ljudski kulturi. 10. seminar slovenskega jezika, literature in kulture, Ljubljana 1974, 315–324.
129. 18. zbornik kongresa jugoslovanskih folkloristov (Rad 18. kongresa SUFJ), Bovec 71', Ljubljana 1973 (izšlo 1974), 345 str., s slikami in povzetki.
130. Savinjski zbornik 3, Žalec 1974, 465 str., s slikami in zemljevidi.
131. SE 15–16/1972–73, SEM Ljubljana 1974, 190 str., s slikami, povzetki in tabelo v pril.
132. Traditiones 3, zbornik ISN SAZU, Ljubljana 1974 (izšlo 1976), 307 str. s povzetki in slikami.
133. VILFAN Sergij: Etnografski pojavi ob stikališču raznorodnih jezikovnih skupin. 18. zbornik kongresa jugoslovanskih folkloristov, Bovec 71', Ljubljana 1973 (izšlo 1974), 66–71, Zusammenfassung.

2.4. Tehnika raziskovalnega dela

134. PODLOGAR-LOŽAR Helena: Računalnik v etnologiji. *Traditiones* 3/1974 (izšlo 1976), 183–184.

2.5. Muzeologija, konservatorstvo, varstvo spomenikov

135. Kulturni spomeniki v Sloveniji. Spomeniki prve kategorije. ZZSV SRS, Ljubljana 1974, 175 str., z zemljevidom.
136. MAKAROVIC Gorazd: Problematika varovanja premičnih etnoloških spomenikov s posebnim ozirom na stanje v Sloveniji. *Etnološki pregled* 12, Ljubljana 1974, 145–153, Summary, z risbami.
137. SEDEJ Ivan: Varstvo etnoloških spomenikov – problem metode in teorije. *Etnološki pregled* 12, Ljubljana 1974, 135–144, Summary.
138. SEDEJ Ivan: Ne nasedajte! O zbiralcih starin in o muzeju za domačo rabo. *Kmečki glas* 31/1974 (6.11.), št. 44, str. 20.

2.6. Zgodovina etnologije

2.6.1. Splošno

139. (KURET Niko) N. K.: Iz Inštituta za slovensko narodopisje. *Traditiones* 3/1974 (izšlo 1976), 187–188.
140. (KURET Niko) N. K.: Komisija (1947–1951) in Inštitut za slovensko narodopisje SAZU (od 1951). Nastanek, razvoj, delo. (Nadaljevanje in konec.) *Traditiones* 3/1974 (izšlo 1976), 198–222, Resume.
141. (ZABLATNIK Pavle) P. Z.: Slovensko narodopisje na Visoki šoli za izobraževalne vede v Celovcu. *Traditiones* 3/1974 (izšlo 1976), str. 192.

2.6.2. Raziskovalci, zbiralci, ljubitelji, biografije, obletnice, nekrologi

142. (GONCZI Ferenc) Gunda Bela: Etnographische forschungen von Ferenc Gonczi bei den Slowenen und Kroaten in Ungarn. *Etnološki pregled* 12, Ljubljana 1974, 51–56, Povzetek.
143. (HACQUET Balthasar) Novak Vilko: Balthasar Hacquet in slovenska ljudska kultura. *Traditiones* 3/1974 (izšlo 1976), 17–68, Zusammenfassung, s slikami.
144. (JANŠA Anton) F(idler) I(van): Janševo leto slovenskih čebelarjev. Ob 200-letnici smrti čebelarja in slikarja Antona Janše. *Mohorjev koledar za navadno leto 1974*, 120–121, s sliko.
145. (KRAMOLC Luka) P. K.: Luka Kramolc – osemdesetletnik. *Mohorjev koledar za navadno leto 1974*, str. 158, s sliko.
146. (MAROLT Tončka) Ramovš Mirko: Osemdeset let Tončke Maroltove. *Glasbena mladina* 4/1973–74, št. 3, str. 3, s sliko.
147. VILHAR Srečko: Tommasini, Naldini in Facchinetti o istrskih Slovencih in Hrvatih. *Jadranski koledar 1974*, 205–210, s slikami.

2.6.3. Muzeji, razstave, kongresi, predavanja, diskusije, terensko delo

148. AVGUŠTIN Maruša: Čebelarški muzej v Radovljici in njegove poslikane panjske končnice. *Snovanja* 8/1974 (17.9.), št. 4, 53–54, s slikami.
149. BOGATAJ Janez: Seminarium ethnologicum. Ob koncu sedemletne akcije univerze Jana Komenskega iz Bratislave. *Traditiones* 3/1974 (izšlo 1976), 192–194.
150. GORIČAR Barbara: Nakit iz denarja. Razstava ob dnevu varčevanja. *Delo* 16/1974 (30.10.), št. 254, str. 10, s sliko.
151. GRUDEN Ž(iva): Besedno ustvarjanje v Beneški Sloveniji v posrečenem predavanju dr. Matičetovega. *PDK* 30/1974 (17.2.), št. 41, str. 3.
152. KOREN Vlasta: Etnološko raziskovanje Prlekije. *SE* 15–16/1972–73, Ljubljana 1974, 186–189, Zusammenfassung.
153. KRIŽNAR Naško: Ovčje planine v porečju zgornje Soče 1973. (Ob razstavi v Tolminu.) *PV* 74/1974, št. 5, 241–245, s slikami.
154. (KURET Niko) N. K.: Odmev na kongres nemških narodopiscev 1973. „Vpogled v stanje neke vede“. *Traditiones* 3/1974 (izšlo 1976), 184–186.
155. (KURET Niko) N. K.: Festival dei popoli. (XIV Rassegna Internazionale del Film di Documentazione Sociale – IV Seminario sul Film di Documentazione Etnografica), Firen-

ze, 3.–9. decembra 1973. *Traditiones* 3/1974 (izšlo 1976), str. 194.

156. MAKAROVIC Gorazd: Cvetlični motivi. V etnografskem muzeju v Ljubljani je odprta razstava. (Zapisala) Tilka Lavrič. *Dnevnik* 23/1974 (4.4.), št. 92, str. 5.
157. MAKAROVIC Marija: Razstava kmečke noše. (Zapisala) Tilka Lavrič. *Dnevnik* 23/1974 (26.4.), št. 114, str. 8, s slikama.
158. Mlini na Gorenjskem. Katalog razstave Gorenjskega muzeja. Besedilo Majda Žontar in Albert Struna. Kranj 1974, 60 str., s slikami in risbami.
159. NOVAK Anka: Kmečko gospodarstvo v Dolini. Ob etnografski razstavi v Gorenjskem muzeju v Kranju. *Glas* 27/1974 (29.10.), št. 84, str. 7, s sliko.
160. PAVLIN Zorka: Slovenska kmečka noša. Razstava v Slovenskem etnografskem muzeju. *NRazgl* 23/1974 (30.8.), št. 16, str. 419.
161. SEDEJ Ivan: Kmečko gospodarstvo v Dolini. Julija in avgusta etnološka razstava v Kranjski gori. *Dnevnik* 23/1974 (15.8.), št. 220, str. 5.
162. SEDEJ Ivan: Kašče v Tuhinjski dolini. Etnološka razstava v Kamniškem muzeju. *Dnevnik* 23/1974 (5.1.), št. 3, str. 9.
163. SEDEJ I(van): Kašče v Tuhinjski dolini. *Glas* 2/1974 (5.6.), št. 43, str. 12, s slikama. (O razstavi Kamniškega muzeja)
164. STANONIK Marija: Muzejska zbirka v Žireh. Loški razgledi 21, Škofja Loka 1974, 268–276, s slikami.
165. ŠTRUKELJ Pavla: Etnološka zbirka severnoameriških Indijancev Ojibwa iz 19. stoletja v Slovenskem etnografskem muzeju. (Zbiralci Friderik Baraga, Franc Pirc, Ivan Čebul.) *SE* 15–16/1972–73, Ljubljana 1974, 109–142, Summary, s slikami in risbami.
166. VRIŠER Sergej: Pokrajinski muzej v Mariboru v letih 1966–1973. *ČZN n.v.* 10 (XLV), letnik 1974, zv. 1, 202–204.
167. VRIŠER Sergej: Sedemdeset let mariborskega muzejstva. *Argo* 12/1973–74, št. 3/4, 53–57.
168. ŽONTAR Majda: Ob razstavi Mlini na Gorenjskem. *Snovanja* 8/1974 (3.7.), št. 3, 34–36, s slikami.

2.7. Metodologija

169. KREMENŠEK Slavko: O razsežnostih pojmov „ljudska kultura“ in „sodobne spremembe“. Simpozijum Etnološko proučevanje savremenih promena u narodnoj kulturi, 20.–30. januar 1974, Etnografski inštitut SANU, posebna izdanja, knj. 15, Beograd 1974, 23–31, Resume.
170. KREMENŠEK Slavko: Etnološka topografija slovenskega etničnega prostora. *Traditiones* 3/1974 (izšlo 1976), 189–191.
171. KURET Niko: Navada in šega. *Traditiones* 3/1974 (izšlo 1976), 69–80, Zusammenfassung.

2.17. Demografija, etnična statistika, migracije

172. VALENČIČ Vlado: Etnična struktura ljubljanskega prebivalstva po ljudskem štetju 1880. *ZČ* 28/1974, št. 3/4, 287–319, Zusammenfassung.

2.18. Etnološki zemljevidi, atlasi, karte

173. NOVAK Vilko: Etnološki atlas v Evropi. *Traditiones* 3/1974 (izšlo 1976), 175–182, z dvema primeroma kart.

2.20. Prispevki za zgodovino krajev, območij in prebivalcev; potopisi

174. KOLARIČ Pavla: Tržaški kmetje. (Paberki iz zgodovinskih knjig.) *PDK* 30/1974 (6.1.), št. 5, str. 7; (20.1.), št. 17, str. 7.
175. MARUŠIČ Branko: Bovško. *Zemljepisno-zgodovinski pregled*. 18. zbornik kongresa jugoslovanskih folkloristov, Bovec 71', Ljubljana 1973 (izšlo 1974), 10–26, Resume, s slikami.
176. MOČNIK Vlado: Baška grapa. Ljubljana (samozal.), 1974, 104 str. + priloge, s slikami.
177. OROŽEN Janko: Paški Kozjak. *Zemljepisni in zgodovinski oris*. Celjski zbornik 1973–1974, Celje 1974, 337–369, Zusammenfassung, s slikami.
178. PLANINA France: Gorenja vas v Poljanski dolini. (Oris kraja in prebivalstva.) *Loški razgledi* 21, Škofja Loka 1974, 119–136, Resume, s slikami.

179. SLAVEC Slava: V Boljuncu na „Gorici“. Jadranski koledar 1974, 154–158, s slikami.
180. STRAŽAR Stane: Svet pod Taborom. Kronika Ihana. Izdal odbor za praznovanje 750-letnice Ihana, Ihan 1974, 335 str., s slikami in zemljevidi.

Janez Bogataj

UDK 016:39 „1975“

BIBLIOGRAFIJA NALOG ŠTUDENTOV PZE ZA ETNOLOGIJO V LETU 1975

Okrajšave: P – proseminarska naloga, S – seminarska naloga, D – diplomska naloga. Vse naloge so v tipkopisu.

Živinoreja

1. LESKOVEC Boža: Živinoreja v vasi Blatna Brezovica, P, 14 str.

Lovstvo

2. PAVLIN Zora: Lov in lovstvo v vasi Polšnik, P, 22 str., s fotografijami in risbami.

Nabiralništvo

3. POČKAR Ivanka: Nabiralništvo v Polšniku in okolici, S, 47 str., s fotografijami in karto.

Rokodelstvo in obrt

4. HOČEVAR Andrej: Domača obrt v vasi Zamostec pri Sodražici, P, 13 str., s fotografijami.
5. LAMUT Branko: Lončarstvo v Šentjerneju in okolici, P, 17 str., s fotografijami in karto.
6. RODE Marjan: Mlinarstvo v Žužemberku, P, 19 str., s fotografijami in risbami.
7. VIDIC Nika: Apnarstvo v Praprotnem v Selški dolini, P, 25 str., s slikami.

Industrija in rudarstvo

8. OKROŽNIK-SIMIKIČ Alenka: Življenje in delo livarjev v Železarni Jesenice od konca 19. stoletja do danes, S, 41 str., s fotografijami.

Promet, komunikacijska sredstva in komuniciranje

9. CIGLIČ-SALAMUN Zvona: Gibanje v življenju prebivalstva v vasi Trsek v slovenski Istri, S, 31 str., s kartami.

Trgovina

10. OSTERC Majda: Tihotapljenje tobaka (čez jugoslovansko italijansko mejo v bližini Logatca v obdobju med 1. in 2. svetovno vojno), P, 15 str.

Turizem

11. KUNČIČ Irena: Kmečki turizem na Bledu in v njegovi okolici, S, s fotografijami in načrti.

Prehrana

12. JAKOPIČ Petra: Prehrana v vasi Ceršak nad Šentiljem, P, s fotografijami.
13. SOLARIČ Jelka: Prehrana v Drašči vasi v Suhi krajini, S, 25 str.

Stavbarstvo in stanovanjska oprema

14. DULAR Andrej: Gospodarstvo in njegov vpliv na stavbe v zaselku Škrilje v Beli krajini, P, 19 str., s fotografijami, risbami in karto.
15. GRABNAR Marija: Stanovanjska kultura trboveljskih rudarjev v obdobju 1918–1941, P, 15 str., s fotografijami.
16. KOZAR-MUKIČ Marija: Naselja in domovi v Porabju, P, 15 str., s fotografijami in risbami.

Noša

17. ŠMAGELJ Jožica: Obleka trboveljskih rudarjev, njihovih žena in otrok med obema vojnoma, P, 13 str., s fotografijami.

Vzgoja

18. ŠIROK Zdenka: Socialno stanje in vzgoja otrok v „Sibiriji“ pred drugo svetovno vojno, P, 21 str., s fotografijami.

Sosedstvo

19. PETEK Tone: Sosedski odnosi v Podvolovljeku, S, 32 str., tabele.
20. ŽAGAR Zora: Sosedski odnosi v Galjevici, S, 19 str.

Šege

21. GORUP Ino: Šege in običaji v severnem delu Slovenskih gor, P, 16 str.
22. OKROŽNIK-SIMIKIČ Alenka: Smrtne šege v vasi Ceršak nad Šentiljem, P, 18 str., s fotografijami in tabelami.

Zdravilstvo

23. ARH Marina: Ljudsko zdravilstvo v Cerkljah ob Krki, P, 14 str.

Razno

24. ZORAN Nada: Kmetijstvo na Jami v občini Šiška, P, 12 str., s fotografijami.

DOPOLNILO k bibliografiji v Glasniku SED 15/1975, št. 5, 17–19:

- ŠLIBAR Vladimir: Povezava vasi z mestom (Okolica Slovenskih Konjic). D, 1973.
- VOGEL Milan: Življenje družin v Šentanelu v začetku leta 1974. D, 1974.

Duša Krnel-Umek

poročila, novice

ALPES ORIENTALES 8 V REZIJU (ITALIJA)

Osmo zasedanje neformalne delovne skupine vzhodnoalpskih etnologov, ki se je prvič sestala leta 1956 v Ljubljani, je bilo to pot v Reziji. Tema se je prilagodila deželi gostiteljci, načela je vprašanja izseljenstva, ki je poglavo v Reziji že globoke in široko razpredene korenine.

4. junija 1975 se je začelo prvo zasedanje s pozdravnimi besedami prof. G. Perusinija, organizatorja sestanka, ki je najprej toplo pozdravil najstarejšega udeleženca, prof. Gavazzija, za njim pa še druge goste in udeležence osmega srečanja delovne skupine Alpes orientales: Z. Kumer, M. Matičetovega, V. Novaka, A. Podlogar, M. Ramovša, M. Stanonik, J. Strajnarja, M. Terseglava in V. Voduška iz Ljubljane, M. Maissna in R. Wildhaberja iz Švice, G. Schroubeka iz ZR Nemčije, N. Cantruttijevo iz Vidma ter G. P. Grija in R. Pellerinja iz Trsta. Za Perusinijem je pozdravil udeležence še ravenški župan Enzo Lettig, ki je s kleno rezijansčino osvojil predvsem slovenske udeležence tega zasedanja.

Pod predsedstvom dr. M. Matičetovega se je začel prvi delovni sestanek, na katerem nam je G. Perusini razgrnil svoje načelne poglede na izseljenstvo in poskušal določiti, koliko, kdaj in zakaj je le-to predmet tudi etnoloških raziskav (Emigrazione e tradizioni popolari).

Popoldansko zasedanje se je nadaljevalo pod predsedstvom G. Perusinija. J. Stranjar je kot prvi predavatelj tega dela zasedanja posredoval osebne vtise o izseljenkem življenju v Franciji (Emigration-experience et observations personnelles); M. Matičetov je zadel v živo, ko je osvetlil

izseljeništvu, kakršno odseva v rezijanski pesmi, pravljici in povedki (L'emigrazione nella letteratura popolare resiana); Z. Kumer se je lotial teme o domovinski ljubezni, ki jo izpričujejo slovenske ljudske pesmi (Heimatliebe im slowenischen Volkslied).

Drugi dan, 5. junija 1975 so bila dopoldan na vrsti tri predavanja, sestanku je predsedoval dr. R. Wildhaber. N. Cantaruttijeva je spregovorila o pripovedništvu izseljencev v Ertu (Emigrazione e tradizioni popolari nel paese di Erto); A. Maissen o izseljencih v Graubundu, kot se jih spominjajo starejši (Was wissen alte Leute in der „Surselva Grischuna“ noch uber die fruheren Auswanderungen zu berichten?) in G. P. Gri o izseljeniški furlanski pesmi (Emigrazione e canto popolare friulano).

Popoldan se je zasedanje nadaljevalo in tudi končalo pod predsedstvom dr. G. Schroubeka. V. Vodušek je obdelal specialno temo o „lidijski“ kvarti v rezijanski glasbi in z več zvočnimi primeri prijetno popestril svoja izvajanja o rezijanski glasbi (La quarta „lidica“ nella musica popolare resiana); M. Ramovš je posegel na področje plesa ter podčrtal vlogo in pomen plesnih folklornih skupin v življenju slovenskih izseljencev (Die Rolle der Tanztradition im Leben slowenischer Auswanderer). Zadnji je predaval R. Pellegrini in na temelju pretresljivih pisem karnijskih izseljencev razčlenil njihov jezik (Lettere di emigranti carnici – osservazioni linguistiche).

Večer tega dne je obogatila rezijanska folklorna skupina. Ta ni navdušila samo udeležencev osmega zasedanja Alpes orientales pač pa je ogrela tudi domačine, ki so v velikem številu napolnili šolsko dvorano. Za vse, ne samo za tiste, ki so prvič poslušali viže domačih umetnikov, ti so s „citiro“ (goslimi) in „brunkolo“ (kontrabas) spremljali plesalce — je ostal večer v nepozabnem spominu. Glasba, pesem, ples, slovesna drža plesalcev, takt muzikantov, ki s peto udarjajo ob tla, vse to je prevzelo pisano družbo vzhodnoalpskih etnologov, da smo zares iz srca nagradili plesalce in muzikante z iskrenim aplavzom.

Zadnji dan nas je Rezija očarala še drugače: popeljali smo se s svojimi avtomobili na Korito (Koritis), ki leži pod Kaninom, obdana z njivicami, senožeti in pašniki. Vodstvo je prevzel dr. Matičetov, naš cicerone. Sicer se ni izkazal s pretirano gostobesednostjo pač pa z izkušeno besedo poznavalca razmer in izročila rezijanskih rojakov, ki so mu še posebej pri srcu zaradi tragične usode ljudi, razkropljenih po številnih tujih mestih. Rezija se je mnogim udeležencem razkrila šele na Koritu: doživljali smo jo ob sončnem vremenu, pod mogočnim Kaninom z bleščočimi snežniki in ozelenelimi pašniki, skoraj idiličnem vaškemu miru; ob skupnem obisku bližje planine; zatikajočem se pogovoru z domačini in tudi ob slovesni sklepni besedi R. Wildhaberja, s katero je povzel misel nas vseh: težko se poslavljamo od Rezijanske doline, njenih slikovnih gorá, gostoljubnih Rezijanov, katerih bogastvo se ne razkriva v izobilju polj in sadovnjakov pač pa v izjemnem duhovnem izročilu, rojenem v trdnem življenju, iskrenem čustvovanju in tudi življenjskem optimizmu.

Pot nazaj do Rávanca bo ostala udeležencem v spominu, ker smo šele s skupno prijateljsko pomočjo drug drugemu uspeli prevoziti zadnji, najbolj strm klanec tik pred Solbico, kjer se začenja dobra asfaltirana cesta, ki povezuje vse rezijanske vasi v dolini.

Zjutraj 6. junija 1975 smo se razhajali v upanju, da se bomo srečali na devetem selovnem sestanku, morda v Švici, kamor vabi vzhodnoalpske etnologe dr. R. Wildhaber.

Ko končujem kratki zapis vtisov o rezijanskem srečanju skupine Alpes orientales, ne da bi nadrobno spregovoril o samih predavanjih, ki bojo tako in tako tiskana, se ob koncu sprašujem, kakšna bo nadaljna usoda neformalne delovne skupine, saj terja organizacija srečanja kar precej dela, premagovanja različnih ovir in tudi znanja. Pri tem mislim še posebej na znanje tujih jezikov, ki jih še manj kot slovenski udeleženci ne obvladajo mlajši kolegi iz sosednjih dežel toliko, da bi v njih lahko pisali in govorili? Dosedanja bogata žetev — sedem zbornikov — nas obvezuje, da sodelujemo še naprej in da iščemo nove možnosti za čim bolj plodno in uspešno delo, za nadaljnje sodelovanje s kolegi iz sosednjih dežel, s katerimi nas veže skupen vzhodnoalpski kulturni prostor.

Tone Cevc

NIKO KURET — SEDEMDESETLETNIK?

Ko se bo na Jurijevo ta bajčni predstavnik pomladi srečal s slovenskim raziskovalcem šeg, šem in iger, se bo najbrž zavistno začudil mladostnosti našega prijatelja, ki mu bo nadležno izročilo naprtilo prav ta dan nekakšne „križe“, katere naj bi celó vriskáje sprejel, ker zna toliko latinščine (in še, da prihaja jubilej vanjo iz herbejščine. . .). Ker smo sami priče žilave zagnanosti in delavnosti v Trstu rojenega in v belem, veselem Celju ter Jurkloštru odraslega Nika Kureta, jubilirajmo z njim — ustrezno njegovi vedrini, dediščini teh slovenskih pokrajin in rodov — s pogledom na njegov delež v naši stroki, ki nam bodi v tolažbo zavoljo izpolnjenih dolžnosti in morda mlajšim v vzpodbuden opomin. . .

K vsestranski umski in ročni Kuretovi spretnosti sodi tudi gibčno obvladovanje jezikov, ne le romanskih, ki si jih je bil nekoč izbral za krušno stroko — in gladki, gibčni, sočni slog, s katerim obvladuje tako poljudno pripoved kot utrudljivo raziskovanje. Primerjalno slovstvo (v stari Kidričevi šoli, s poznavanjem dejstev in idej!) mu je le še razširilo pogled in ga privedlo — poleg pesmi, ki nam jo je daroval s svojim tenorjem in z odprtim srcem za vse življenje naokrog — k ljudski kulturi. . .

Šolsko tlako — od Kranja, mimo odpusta iz službe, do Urških gostincev ob Ljubljani — in spretno opravljanje založniških ter radijskih poslov — so mu poleg pisanja in režiranja lutkovnih iger, prevodov romanov in dram, teoretično prikazovanje sodobnega igravstva, izdajanje revije in zbirke zanj — lajšali tudi učbeniki, slovarji, katalogi. . .toda že 1944 je Etnolog natisnil njegove Pustne šeme na Cerkljanskem, delo v Grafenauerjevi komisiji za slovensko narodopisje od 1947 in v Inštitutu SAZU od 1954 — kjer vodi odsek za ljudske šege in igre — pa ga je docela pritegnilo v etnologijo.

Iz Kuretove bibliografije — do 40 str. tipkopisa — se kljub njegovi mnogostranosti oblikujejo tri temeljne smeri njegovega raziskovanja. O šemah je pričel pisati poljudno pred 40 leti. Za sintetičnima pregledoma Aus der Marskenwelt der Slowenen (Dunaj 1955), v Švici 1967 in za vso Evropo v Enciclopedia univ. dell'arte 1964 pa sledi vrsta študij od bohinjskega harlekina do drugih gorenjskih

šem in korantov, Pehltre babe in do razprave o fenomenologiji maske 1973. Kuret je dognal pri nas temeljna spoznanja o tem področju, čeprav so mu sintetična raziskovanja še v rokopisu.

Prav tako je N. K. — s praktičnim poznavanjem gledališča in posebej sodobnih prizadevanj v ljudski igri — opravil temeljno raziskavo našega **ljudskega igranja**. S pretresom in dopolnitvami starega gradiva o njem je odkril še vrsto njegovih sestavin in dolóčil njegov zgodovinski razvoj: od vélikonočnih iger (1937), lj. lutkarstva do ljubljanske igre o paradizu in pregleda lj. gledališča pri Slovencih (SE 1958), do radijskih in knjižnih priredb Drabosnjakovih iger, raziskav obrednega zibanja in jasličarstva in še in še.

Tretje, na zunaj bolj vidno K. raziskovalno območje so ljudske **šegé** s knjigo Ziljsko štehvanje in njegov evropski okvir (1963), predvsem pa s Prazničnim letom Slovencev I-IV (1965-70), ki mu imajo le malokje enako, z vso temeljitostjo zbrano in razčlenjeno ter v primerjalno celoto postavljeno razlago letnih šeg. Do tega dosežka pa je N. K. prišel z vrsto manjših spisov, npr. o žaganju babe, Adonisovih vrtičkih, o prekm. remenkah itn. ter z dog-

nanji v že naštetih, saj so šeme in igre organsko združene s šegami.

Adonisovih vrtičkih, o prekm. remenkah itn. ter z dogajalnji v že naštetih, saj so šeme in igre organsko združene s šegami.

Že uspehi na vsakem od teh področij zase so vredni enega raziskovalca. K. jim je pridružil še množico strokovnih in poljudnih knjig, spisov in ocen z objavami tudi v tujini. Zato se ne čudimo, da ga tam bolje poznajo in cenijo, ne le s Pitrejevo nagrado v Italiji in z mednarodno Herderjevo, marveč še z drugimi strokovnimi priznanji. Ne prezrimo njegovega dela za mednar. etnol. bibliografijo, za naš etnološki film, na njegovo organizacijsko delo v SED (urednik Glasnika, predsednik), v revijah, na domačih in tujih zborih. In ne nazadnje, da vzdržuje s svojimi organizacijskimi in drugimi naporu ISN, katerega glavni delovni predstavnik je. Mimo skromne nagrade Sklada B. Kidriča doma njegovo delo še ni dobilo nikakega ustreznega moralnega priznanja, kar pa naj N. Kuretu ob vseh s stalnim poštenim delom doseženih uspehih še naprej ne greni njegovega delovnega zanosa. Želimo Ti le zdravja, da boš mogel razgrniti še zadnje krinke in se veseliti vseh iger in burk!

Vilko Novak

Slovenski etnologi ob praznovanju 80-letnice akademika Ivana Grafenauerja 1960 v Ljubljani. Sedijo (z leve): dr. Zmaga Kumer, dr. Ivan Grafenauer, dr. Lino Legiša; stojijo (z leve): dr. Vilko Novak, dr. Emiljan Cevc, dr. Boris Orel in dr. Niko Kuret. (Glej: Glasnik SED 2/1959-60, št. 3, str. 20).

ETNOLOŠKA TOPOGRAFIJA SLOVENSKEGA ETNIČNEGA OZEMLJA. Poročilo o delu do konca decembra 1975 leta.

Težnja po načrtanem delu na etnološkem področju, ki je med slovenskimi etnologi ponovno zaživela z ustanovitvijo področne raziskovalne skupnosti, je dala že prve vidne rezultate. Sredi 1973 leta je bilo na skupnem sestanku slovenskih etnologov dogovorjeno, da pričnejo z etnološko topografijo slovenskega etničnega ozemlja. Reziskovalna naloga, ki je bila prijavljena pri RSS, je obsegla pripravo teoretičnih izhodišč, poročila o dosedanjem topografskem delu na Slovenskem in sestavo vprašalnic. Organizacijski del naloge je prevzel Slavko Kremenšek, vprašalnice pa naj bi sestavili strokovnjaki za posamezna področja. Pripravljenost na sodelovanje je bila velika in v začetku ni nihče oporekal, da je

tako delo potrebno. Vendar je priprava osnutkov tekla počasneje, ko bi pričakovali glede na pomembnost dela in kot je bilo predvideno.

Pripravljenost na sodelovanje je bila velika in v začetku ni nihče oporekal, da je tako delo potrebno. Vendar je priprava osnutkov tekla počasneje, kot bi pričakovali glede na pomembnost dela in kot je bilo predvideno.

Osnutki so bili razmnoženi in razposlani nad tridesetim sodelavcem, ki so se sestajali na dokaj rednih mesečnih sestankih. Sestanki so potekali od januarja 1974 do junija 1975 navadno ob sredah v sejni sobi SAZU. Ob osnutkih vprašalnic je tekla razprava o problemih stroke: teoretičnih, metodoloških in metodičnih vprašanjih.

Dopolnjevanje vprašalnic je pregledal še uredniški odbor, ki ga sestavljajo Slavko Kremenšek, Vilko Novak in Valens Vodušek. Tehnični urednik je Peter Fister. Celotno delo bo izšlo v 12 zvezkih. Prvi zvezek bo vseboval teoretična izhodišča in poročila ustanov, naslednjih 11 zvezkov bo vsebovalo 53 vprašalnic, ki obravnavajo vsa področja življenja in so pomembna za etnološki prikaz določenega naselja ali območja.

Prvi zvezek, po vrsti sicer osmi, je izšel julija 1975 leta, naslednji, peti februarja 1976. Za naslednje zvezke je pripravljena že večina vprašalnic.

Pri sestavljanju vprašalnic in poročil je sodelovalo 38 sodelavcev, največ iz etnoloških ustanov, med njimi so tudi štiri študenti etnologije. Sodelovanje je bilo veliko tudi pri sestavi posameznih vprašalnic, saj jih je tako nastalo skoraj polovico. Največja zasluga za organizacijsko delo gre Slavku Kremenšku, ki je uspel pridobiti in zainteresirati tako veliko število sodelavcev. K vsebinski pogledbi vprašalnic in njeni jezikovni čistosti je veliko pripomogel uredniški odbor.

Čeprav delo še ni končano, vendar lahko rečemo, da je njegov pomen velik: narejena je bila temeljita priprava za načrtno raziskovalno delo topografskega značaja, nakazana so bila nova področja v raziskovanju, ki so bila do sedaj premalo upoštevana ali sploh nenačeta, sestavljen je bil pomenben pripomoček za terensko delo in pregledano bo topografsko delo pri nas.

Doseženi uspehi pa nas ne smejo zadovoljiti, ampak morajo biti vzpodbuda za nadaljnje skupno delo. Raziskovati bo potrebno način življenja in kulturo v številnih naseljih po vsej Sloveniji in v zamejstvu, kajti šele na podlagi takih obravnav bo mogoče sintetično prikazati življenje Slovencev v tem stoletju, kar mora postati eden od bližnjih ciljev etnološkega prizadevanja pri nas.

Duša Krnel-Umek

ETNOLOGIJA IN ŠTUDIJ ETNOLOGIJE NA FINSKEM

Študij etnologije na helsinški univerzi (Helsingin Yliopisto) je verjetno med najbolj zapletenimi v Evropi. Že tako je etnologija veda, ki jo je od sorodnih disciplin zaradi njene mnogostranosti najteže formulirati, kar pač vsi občutimo, ko jo opazujemo po svetovnih univerzah, kot znanost, ki včasih svojo znanstvenost „težko opredeljuje“ predvsem zaradi različnega imena, pod katerim se trenutno skriva. Biološki, sociološki, folkloristični, antropološki in zgodovinski . . . so običajni prilastki etnologije. Tako različno pojmovanje naziva in s tem povzročena neenotnost daje raziskovalcem praktično nepregledno široko delovišče in – zaklonišče.

Mirno bi se lahko odpovedali zgornjemu ogrevanju, če ne bi ta že kar institucionalizirana neoprijemljivost določevanja etnoloških delovnih okvirov, pognala najgloblje korenine prav na Finskem. Fincem pomeni etnologija njeno teorijo (obča etnologija) in raziskovanje materialne kulture. Pri tem je etnološka teorija zdaj zgodovinska in drugič spet biologistična ali sociološka. Izjema je le etnološka katedra v Turkuju, ki je usmerjena zgodovinsko. Vsa ostala področja etnologije spadajo izključno k folkloristici. V okviru sociološke katedre učijo socialno antropologijo, podobno kot pri nas, s popolno domovinsko pravico. Če upoštevamo, da nakatera področja etnologije (npr. ljudsko verovanje) poslušajo na oddelku za študij religij, opazimo, da imamo v Helsinkih opravka s štirimi med seboj nepovezanimi „etnologijami“, ki se razvijajo bolj ali manj nemoteno in samostojno, a same zase le ne morejo obstajati kot samostojni predmeti. Etnološki inštitut (Kansatieteen Laitos) spada k univerzi, čeprav sta stavbi daleč narazen.

Študentje poslušajo predavanja na inštitutu in na univerzi. Predstojnik sekcije za materialno kulturo je Nillo Valonen, za občo etnologijo pa Matti Sarmela. Tisti, ki jim ta etnologija ne ustreza, gredo študirat folkloristiko na Inštitut za folkloristiko (Kansanrunoustietien Laitos), kjer je predstojnik Matti Kuusi. Predavanja so v stavbi tega inštituta, sem prihajajo tudi slušatelji ljudske obrti na Likovni akademiji (Atheneum), ki sicer poslušajo predavanja na tej šoli. Predavanja za folkloriste so tudi v Narodnem muzeju (Kansan Museo). Obstaja še drugačna možnost povezave: to je Inštitut za muzikologijo (Mussikkitieteen Laitos), kjer je predstojnik Philip Donner.

Rekli smo povezave . . . , na tem temelji študij na Finskem. Možnosti za interdisciplinarni študij so zelo velike. Vsakdo mora vpisati najmanj 3 predmete (to je: a, b, c). Vzemimo spet za primer etnologijo. Pameten študent bo vpisal etnologijo pod a, folkloristiko pod b in študij religij pod c ter tako najbrž dobil neko sliko o celoti. Vendar so režimi študija povsod različni, predavanja se križajo in tudi sicer je ta kombinacija zelo nezaželjena, ker pripravlja diplomante za enake službe. Tako študent vpisuje vse mogoče polovičarske povezave. Včasih je ob osrednjem predmetu mogoče interdisciplinirano povezovati le posamezne predmete na različnih katedrah, vendar tako, da študent zbere dovolj veliko število točk (to je predavanj) iz posameznih strok in to doda obveznim predmetom. Rezultati so kljub vsemu dobri. Naslednja zapletenost je časovne narave: I. stopnja traja navadno le en semester (lahko tudi eno leto) in se ujema s predmetom pod c. To imenujejo aprobaturo. Dve do tri leta traja II. stopnja. To imenujejo cumlaude. Študij traja štiri do pet let glede na dodatne povezave in teže glavnih predmetov. Naši diplomanti rečejo laudatur. Naslednja stopnja je licentiat. Ob tej navidezni zmedi rešuje položaj izreden smisel za red. Vse povezave so tiskane v brošurah, prav tako vsa literatura za vse predmete. Označene so knjige in strani, ki jih mora kandidat prebrati za določen izpit posamezne stopnje. Etnološka knjižnica je odlično urejena, študent lahko naroči katerokoli knjigo, ki jo imajo univerzitetne knjižnice in jo v nekaj dneh dobi dostavljeno v matično knjižnico. Da pa knjige ostanejo proste, je treba najaviti dan in uro, kdaj želite dobiti ustrezno knjigo in jo v eni do dveh urah po študiju vrniti v knjižnico, da jo lahko dobi kolega. Pa še to: Počitniška praksa je obvezna, traja 3 tedne in univerza pokrije le del stroškov, vendar je vse to spet odvisno od povezave predmetov.

Človek na koncu ugotovi, da je kljub mnogim možnostim delavnih v etnologiji zelo malo in da je izoliranost kateder med seboj na eni in študentov na drugi strani, milo rečeno, velika, pasivnost pa za finske razmere tipična. Koliko imata opraviti tu tradicija, zgodovinske posebnosti, podnebje in mentaliteta, že sodi v okvire poglobljenega etnološkega proučevanja. Že gornje seveda velja le za odnos med etnologijo in folkloristiko, kajti zlasti zadnja žanja sicer podrobno zanimanja, in je že po tradiciji del vsenakodnevnega prizadevanja.

Etnologija na finskih univerzah:

Uči se na humanističnem oddelku filozofijskih fakultet

Univerza Helsinki:

Finska in primerjalna folkora, ugro-finska etnologija

Univerza Jyväskylä:

Finska in primerjalna etnologija

Univerza Oulu:

Laponski jezik in kultura

Univerza Turku:

Folkloristične študije, Etnologija, Finska in primerjalna etnologija

Åbo Akademi (Švedska univerza – Turku)

Folklor in lokalne šege, Zgodovina skandinavske folklore in kulture. Etnologija – kansatieide (dobesedno: ve-da o ljudstvu) folklor – kansantietous.

Etnološka katedrala na univerzi v Turku-ju (Turun Yliopisto), je po metodološki usmeritvi najbolj podobna naši, njen predstojnik in nosilec je de. Ilmar Talve, ki je med vojnama emigriral iz Estonije, študiral in deloval na Švedskem in kasneje prišel v Turku. Metoda etnologije, ki se tu poučuje na inštitutu (povezanem z univerzo) Fennicum je orientirana zgodovinsko. Zelo se zanimajo za proučevanje delavcev in njihove kulture v Turkuju (pristaniško in industrijsko mesto, včasih prestolnica Finske, tu živi veliko Švedov) zadnje čase so to razširili na celo jugovzhodno področje Finske, ker je tu največ industrije. Material zbirajo že 10 let, obdelanega ali objavljenega pa je trenutno le malo.

Profesor finske in primerjalne etnologije Maija – Liisa Heikinmäki in Juhani Lethonen sta docenta (finske etnologije in proseminar), asistenta sta Jussi Markku Aukia in Pekka Leimu. Osnove finske ljudske kulture uči Marjatta Virpi Nurmi, Jukka Eenila pa osnove švedske ljudske kulture. Oba bi lahko imeli za nekakšna lektorja ali instruktora (isto kot angleški tutor). Oglejmo si koliko ur je treba opraviti na posameznih stopnjah:

Approbatur (uporabljam finsko transkripcijo latinskih izrazov): 7 ur tedensko

Cum Laude approbatur: 19 ur tedensko, vendar trajajo posamezni kurzi zelo različno, včasih le po dva meseca. Sem je všteti tudi seminar.

Laudatur: 13 ur

Liesnsiaatti: seminar, 2 uri tedensko. Drugačen režim, čeprav na drugem stopnišču iste zgradbe vlada pri folkloristi, kjer je predstojnik Lauri Olavi Honko. Drugi profesorji, drugačna snov. . .

Damjan Ovsec

Abstract:**Ethnology and the study of ethnology in Finland**

The author publishes the first of his articles about ethnology and the study of ethnology in Finland, which he became acquainted with during his post-graduate work in the school year 1975/76.

JANKU KOTNIKU V SPOMIN

Komaj mesec dni pred izpolnjenim devetdesetim letom je v Ljubljani umrl nov. 1975 dr. Janko Kotnik, višji univ. predavatelj v p. Kot mlajši brat etnologa in slavista Franceta se je narodil 22. XII. 1885 na Dobrih pri Ravnah na Koroškem, študiral tudi slavistiko pri M. Murku v Gradcu in romanistko tu, v Pragi, Parizu in Lausanni. Njegovi številni francoski, italjanski, angleški, nemški, ruski slovarji so posebnost v naši kulturi kot delo enega človeka. Pozabljamo pa, da je slavist Janko Kotnik objavljaj tudi etnološko pomembne spise. Že njegova disertacija – bil je tudi Štrekljev učenec – je govorila o dobrškem narečju. Kot mariborski profesor pa je pisal o Potovanju Angleža Browna po slovenskih deželah leta 1669 (Mladika IX, 1928) in objavil opis vsebine in nekaj besedil iz slovenskega rokopisa z Leš pri Prevaljah iz sredine 18. stoletja (ČZN, XXIV, 1929). Ta rokopis ni pomemben le kot bukoviško delo, marveč zavoljo apokrifnih ljudskih molitev, receptov ljudskega zdravilstva, ljudskih pesmi, vabila na ženitovanje, navodila za tkanje cviliha (dvonitnika) itd.

Kotnik je o Matiji Murku napisal ob njegovi sedemdesetletnici pregledno študijo (ČZN XXVI, 1931) in spomine nanj (M. Murko v Gradcu, Nova obzorja IV, 1951), na delovno področje svojega brata pa je segel tudi z esejem Lesičjak, ljudski pesnik in pevec iz Korotana (Maribor, 1929, 32 str.), ki ga njegova univ. bibliografija ne omenja. Za lesičjakovim življenjepisom in oznako njegovega pesnenja je objavil v tej knjižnici tudi pet njegovih pesmi. – Za Kramolčevo izdajo Lesičjakovih pesmi (Celje, 1954) je prav tako napisal uvod.

Zaradi vsega tega prizadevanja bomo etnologi ohranili ljubeznivega profesorja Kotnika v lepem spominu in bomo posebno radi ter s pridom segali po njegovi objavi leškega rokopisa.

V. N.

V SLOVO METODU TURNŠKU

2. januarja letos je v Celovcu umrl dr. p. Metod Turnšek, nazadnje od 1956 župnik na Rebrci v Podjuni, prej deset let profesor slovenščine na slovenski srednji šoli v Trstu in še prej liturgični pisatelj in urednik v Stični pri belih menihih, kjer so ga 4. febr. tudi pokopali. Narodil pa se je 21. febr. 1909 v Budini pri Ptujju. Poleg mnogih povesti, 21. febr. 1909 v Budinji pri Ptujju. Poleg mnogih povesti, dram z zgodovinsko, delno koroško tvarino in pre mnogih člankov nas zanimajo njegove štiri knjige **Pod vernim krovom** (I-II, Ljubljana 1943-44, III, Trst 1946, IV, Gorica 1946), ki so posebnost zavoljo treh krajev natisa. To sicer poljudno, versko poučno napisano delo o slov. verskih šegah je zaslužno zavoljo gradiva (napak svojih poročevalcev ni kriv), ilustracij in kot prvi poskus dela o eni vrsti letnih šeg – zopet po prizadevanju ljubiteljev, ki jim toliko dolgujemo, posebno spričo nemarnosti „strokovnjakov“. – V Trstu je izdal knjigo „narodopisnih zapiskov iz slovenskega obrobja“ Od morja do Triglava, I, 1952, II, 1954 ter knjigo o Slovenski Benečiji: Rod za mejo (Celovec 1954, pod psevdonimom Hektor Špekona).

Prizadevnemu ljubitelju in nabiralcu slovenskega ljudskega izročila v vsej domovini ne glede na meje, ki mu je ob vsem drugem delu posvetil toliko časa in truda, bo ohr-

nila naša stroka hvaležen in spoštljiv spomin. Posebno zaslužno je njegovo zamenjsko delo in iz njegovih knjig bodo še dolgo navajali, saj rase zanimanje za njegova področja dela v Evropi vse bolj (npr. pri sosednjih Madžarih).

V. N.

V SPOMIN DRAGU PREDANU

22. januarja 1976 je v Celju umrl Drago Predan, vnet in mnogostranski delavec na področju šolstva, ljudske prosvete, kulture in narodopisja. Njegova življenjska pot je tekla od leta 1904, ko se je rodil na Ptujski gori v družini malega kmeta in obrtnika, preko študija na učiteljsku v Mariboru (od 14 bratov in sester se razen njega še dva odločila za učiteljski poklic), učiteljevanja v Majšperku, Stojnem selu, Preboldu, Vitomarcih in Mozirju, od koder so ga nacistični okupatorji leta 1941 zaradi narodne zavednosti in napredne usmerjenosti pregnali v Srbijo. Tam se je vključil v narodnoosvobodilno gibanje. Po osvoboditvi je opravljal številne odgovorne družbene in politične funkcije v Mozirju, Pretrovčah, Žalcu in Celju. V zadnjih dveh od naštetih krajev je aktivno delal kot kulturni organizator in publicist tudi po upokojitvi prav do svoje smrti.

Njegov kmečki rod in njegov učiteljski poklic sta zbudila in izoblikovala v njem živo zanimanje za domoznanstvo in narodopisje. Že kot mlad učitelj je med obema vojnama na vzpodbudo Vinka Möderndorferja zbiral in zapisoval gradivo o ljudski tvarni, občestveni in duhovni kulturi. Po osvoboditvi je bil med leti 1950 in 1953 eden najbolj delovnih članov narodopisne skupine, ki je pod vodstvom dr. Franceta Kotnika zbirala narodopisno gradivo na saminah v Florijanu nad Gornjim gradom, v zaselkih okrog Jurkloštra ter na Kozjanskem v okolici Podsrede. V Kotnikovem zborniku (Celje 1956), kjer je to gradivo natisnjeno, je največ prispevkov podpisanih s Predanovim imenom. Posebno ga je zanimala ljudska tvarna kultura. V treh knjigah Savinjskega zbornika, ki jih je uredil, je pisal o savinjski kmečki hiši (1959), o lovstvu in lovskih običajih v Savinjski dolini (1965), ter o kastah na savinjskem območju (1974). Tudi v priložnostnih zbornikih, ki jih je pripravil in uredil ob jubilejih raznih društev, tovarn in šol ter ob občinskih in krajevnih praznikih v žalski občini, je vedno napisal poljudne prispevke o ljudski tvarni kulturi in ljudskih običajih ter zapisal ljudske pesmi, pripovedke in pregovore. Zgled take krajeviske knjižice, v kateri ima narodopisje prav primeren delež, so Andraški razgledi (Žalec 1957), v katerih je opisal kmečke domačije, kašte, zidanice in preše, mline, andraške lipe, kužno znamenje v Dobrniču in druge krajevne znamenitosti.

Po letu 1960 je oživil izročilo nekdanje Kotnikove narodopisne skupine v Celju in jo na novo organiziral kot celjsko podružnico Slovenskega etnografskega društva. Leta 1965 je krepko sodeloval pri organizaciji XII. kongresa jugoslovanskih folkloristov v Celju in na njem prebral svoj referat „Kašte na celjskem območju“ (obj. v zborniku tega kongresa, natisnjenem leta 1968). – V letjih 1969, 1970 in 1971 je s svojo narodopisno skupino zbiral narodopisno gradivo na Paškem Kozjaku. Natisnjeno je bilo v Celjskem zborniku 1973/74. Predan je prispeval precej nadroben opis tvarne kulture in nekaj gradiva o občestveni kulturi na tem območju. V letih 1972 in 1973 je začela skupina pod njegovim vodstvom podobno zbirati narodopisne starine v okolici Svetine nad Celjem.

Zahrbtna bolezen, ki je v zadnjih letih spodjedala nenevadno močno življenjsko in delovno energijo tov. Predana, je zadrževala to raziskovano delo. Prav tako bo moral kdo drug nadaljevati in dokončati njegov široko zasnovani načrt o zbiranju slovenskih lovskih pesmi ter jih izdati v knjigi (gl. njegov poziv v Lovcu 1969/70, str. 330–331). V tej zamisli se prepleta njegovi srečni nagnjenji do lovstva in do narodopisja.

Njegovim sodelavcem in prijateljem lahko samo nadaljevanje začetnega dela in dokončanje njegovih načrtov izpolni praznino, ki jo čutijo zdaj, ko so izgubili najbolj vztrajnega vzpodbujevalca in hkrati prvega v svoji delovni navezi.

vln.

knjižne novosti

William G. Lockwood:

European Moslems. Economy and Ethnicity in Western Bosnia. (Studies in Anthropology) New York, San Francisco, London, Academic Press 1975, XI + 241 str., ilustr.

Avtor je za študijo, posvečeno preučevanju občasnih sejmov in njihovih vplivov na medsebojne stike prebivalcev različnih krajev in pripadnikov različnih etničnih skupin, izbral etnično in socialno heterogeno področje v okolici Bugojna v Bosni in Hercegovini (prebivalci so Muslimani, Hrvati, Srbi, nomadsko in stalno naseljeni Romi, meščani in kmetje, potomci muslimanske aristokracije in začasni albanski delavci). Za razumevanje družbene vloge sejmov je nujno potrebno vsestransko poznavanje obravnavane krajevne skupnosti. Avtor je z ženo petnajst mesecev prebil v muslimanski vasi Planinica v okolici Bugojna. To mu je omogočilo neposreden stik s prebivalci ter prisotnost na vseh sejmih, ki so se jih le-ti v času raziskave udeležili. Tako so mu bili dostopni vsi potrebni podatki za odgovore na zastavljena vprašanja: Kako sejmji vplivajo na življenje ljudi, ki so z njimi v bolj ali manj neposrednem stiku? Ali so udeleženci sejma skupnost in če so, v kakšnem smislu? Kakšna je narava te skupnosti? Ali gospodarski stiki med posamezniki vzpodbujajo navezavo odnosov tudi na drugih ravneh?

Kot sledi iz raziskave, se družbeni odnosi posameznikov, prebivalcev obravnavanega področja, odvijajo predvsem znotraj okvirov etnične skupine, ki ji pripadajo. Priložnosti za stike s pripadniki drugih skupin so razmeroma redke. Tudi sejmji, katerih osnova je večkrat etnična delitev dela, nimajo pomembne združevalne vloge. So izraz medsebojne ekonomske odvisnosti posameznih etničnih skupin, stiki med posamezniki, udeleženci sejmov, so predvsem površni in začasni.

Mojca Ravnik

Piotr Sztompka:

System and Function. Toward a Theory of Society. (Studies in Anthropology) New York, San Francisco, London, Academic Press 1974, XVI + 213 str.

O knjigi poljskega sociologa je vredno podrobneje spregovoriti kljub temu, da del, posvečenih izključeno teoriji družbe, navadno ne štejejo za etnološko zanimiva. Eden od razlogov, ki nas navajajo k uvrstitvi te knjige med etnološko pomembne novosti, je obravnava funkcionalistične metode, torej pomembne smeri v socialni antropologiji. Avtor si je namreč kot glavni namen zastavil podrobno analizo in kritično oceno funkcionalističnega pojmovnega modela, že večkrat podvrženega enostranski kritiki, ki ni upoštevala vseh njegovih razsežnosti in je tako zavrгла tudi pozitivni prispevek funkcionalizma družbeni teoriji. Avtor dosega svoj namen rešiti dragocene osnove funkcionalistične metode z miselnim postopkom, katerega strogost izhaja iz prepričanja, da so

kriteriji izdelanosti teorije enako zahtevani za vse empirične znanosti; da je namen in naloga vsake znanosti, odgovarjati na vprašanja o svetu; da je znamenje zrelosti vsake znanstvene discipline stanje njene obče teorije. Ta postopek in končna spoznanja se gajo v bistvo teorije vseh družbenih ved, tudi etnologije.

Knjiga je razdeljena na tri dele: I. Teorija in model v sociologiji, II. Sistemsko-funkcionalni modeli, III. Splošni sistemsko-funkcionalni model.

Avtor ugotavlja razcepljenost prizadevanj na področju družbenih ved, ki grejo na eni strani v ozko empiričnost, na drugi strani v formalistično teoretiziranje. Tu se kopičijo podatki, tam množica nekakšnih konceptov, definicij in podobnega. Obema smerema primanjkuje teoretična zgradba. Avtor navaja antropologijo kot tipični primer znanosti, ki se duši podatkih.

Smiselno znanstveno delo lahko vzbudijo samo opredeljeni teoretični cilji. Najpomembnejša funkcija teorije je razlaganje pojavov in procesov. Vendar vsak odgovor na vprašanje „zakaj?“ ne pomeni teoretične razlage. Nobena razlaga ni dokončana, če sestoji iz elementov, po katerih je še možno vprašati „zakaj?“. Po navajanju različnih kriterijev, ki jim morajo zadostiti tako vprašanje kot odgovori, da posamezen razlagalni sistem lahko označimo za teorijo, govori avtor o pojmovnem modelu kot predpogoju za izdelavo teorije. To je sklop ugotovitev, ki opredeljujejo glavne poteze preučevanega področja resničnosti in so miselno orodje za urejanje izkustvenih spoznanj. Po avtorjevem mnenju je najpomembnejši vidik funkcionalizma način interpretacije in urejanja družbenih pojavov v smiselne razlagalne sisteme. Ta vidik funkcionalne metode je funkcionalna analiza, trajen prispevek funkcionalizma družbenim vedam. Avtor razločuje pet tipov sistemsko-funkcionalnih modelov in glede na uporabljeni model pet tipov funkcionalne analize. Za vsakega od teh modelov navaja značilne splošne in posamezne postavke; za kritično oceno funkcionalne metode je razločevanje le-teh bistvenega pomena. Tako npr. prvi model preprostega sistema, značilen za prvi tip preproste funkcionalne analize, sloni na štirih glavnih, splošnih domnevah: da je družba sestavljena iz množice elementov; da je družba celota z lastnimi posebnimi značilnostmi, ki niso zgolj značilnosti elementov; da so vsi elementi v tesnih medsebojnih odnosih; da so odnosi med elementi nekega sistema intenzivnejši kot med elementi sistema in tistimi, ki v sistem niso vključeni. Ob teh temeljnih trditvah pa je v okviru istega pojmovnega modela odprta še možnost izbire med pari posameznih, izključujočih se postavk, npr.: pogoj obstoja družbe je medsebojna recipročnost pojavov ali pa njihov izkoriščevalski odnos; odnosi med elementi družbenih sistemov so harmonični ali v stalnem medsebojnem konfliktu; elementi so samostojni ali odvisni drug od drugega; so osamljeni ali pa strukturalno povezani v celoto.

V okviru različnih pojmovnih modelov imajo v skladu z različnimi postavkami isti izrazi različni pomen; npr. pojem funkcije ima pet različnih pomenov. Tradicionalna kritika očita sistemsko-funkcionalnim modelom predpostavko, da ima vse dogajanje v družbi v naprej določeno smer ter statičnost in nezgodovinskost. Avtor dokazuje, da so ti očitki, če upoštevamo samo splošne postavke, neutemeljeni. Delno upravičeni postajajo na nižjih ravneh parov izključujočih se postavk, v okviru katerih je mogoča izbira domnev tako o statični, nezgodovinski podobi družbe na eni kot o dinamični, časovno in prostorsko določeni podobi družbe na drugi strani. Prvo je značilno za zgodnji funkcionalizem v socialni antropologiji (Malinowski, Radcliffe – Brown), drugo za sodobno socialno antropologijo in sociologijo. Poteze, na katere letijo očitki klasične kritike funkcionalizma, torej niso nujna in nepremostljiva pomenjkljivost sistemsko-funkcionalnih pojmovnih modelov, ampak so rezultat različnih gledanj različnih smeri funkcionalizma, ki so različno izbirale v okviru izključujočih se postavk. Splošni modeli nimajo nobene zveze s statičnostjo in nezgodovinskostjo, kar je značilno za starejše faze te smeri in so, po avtorjevem mnenju, podlaga sorodnosti funkcionalizma in marksizma.

Mojca Ravnik

OB „GLASNIKU“ ŠT. 5 – 1975

(Prispelo 20. 2. 1976, op. ur.)

Na pisalni mizi zagledaš „Glasnik“ in se v prvem trenutku razveseliš. O takem društvenem glasilu si tudi najbolj goreči in prizadevni etnolog vseh 20 let nazaj še sanjati niso upali!

Fotografija na naslovni strani je več kot dobra. Tudi zgovorna je, celo dokumentarna. Verjetno bi tudi nestrokovnjaka zanimalo od kje sta babica in vnukinja, kdo in kdaj ju je fotografiral. Toda zamanj iščeš vsaj tisti osnovni podnapis, ki ga imajo nestrokovne revije. Težko razumeš, da bi tisti, ki jim mora biti dokumentarnost ena prvih skrbi pri delu, pozabili ne komentar.

Tudi podnaslov glasila v angleščini izzveni v prazno, ko ugotoviš, da niti en prispevek nima povzetka v tujem (angleškem) jeziku. Ko revijo prelištaš in prebereš, ugotoviš, da povzetka ni, ket tudi pomembnejšega prispevka ni. Torej spet – žal – gradimo samo fasado; v tem primeru kar dobesedno!

Potem se potrujiš, da bi zamižal pred vsem, v naglici ugotovljenim in se potolažiš, ko bereš: ... za štiri tako bogate številke, polne zanimivega branja o tekočih vprašanjih v naši etnologiji ... Razumljivo, da potem iščeš nekaj bogatega, zanimivega ali vsaj besedo o enem od tekočih vprašanj v naši etnologiji. Nazadnje se vprašuješ (da bi ne bil krivičen!) ali sodijo poročila o konferencah, posvetovanjih in seminarjih med tekoča vprašanja v naši etnologiji? Končno še ugotoviš, da se „po novem“ v tisku ocenjuje tudi seminarska naloga (zakaj potem samo ena?) in da se čistilci čevljev obravnavajo nekako tako, kot bi o njih poročal za senzacijami hlatajoči časnikar, ki o etnologiji še nikoli ni ničesar slišal.

Piko na i pa postavi naslov „Zgodovina etnologije v slikah“. K temu „zgodovinskemu“ prispevku je gotovo vsak komentar odveč.

Z dobro voljo in z lepimi željami si dopovedujemo, da moramo „mlade“ razumeti in da je v njihovem zagonu, v njihovih prizadevanjih, v njihovih iskanjih, novostih, novih prijemih in pogledih brez dvoma tudi mnogo pozitivnega. Hkrati pa, ko se nehote vprašamo, kako dolgo bomo še govorili o „mladih“, ugotavljamo, da pravzaprav pogrešamo le resnost.

F. Šarf

Odgovor uredništva

Uredništvu Glasnika SED ste poslali kritične pripombe k 5. številki. Zahvaljujemo se vam za odkrito in javno kritiko – torej tudi za način, ki je bil v naši dosedanji etnološki praksi le malo uporabljan. Pomembnost te kritike dviga tudi vaše ustno dovoljenje, da jo objavimo v Glasniku.

Domnevamo sicer, da ste morda prezrli uvodnik v 5. številki, ki že odgovarja na vaše pripombe o Glasnikovi vsebini in obliki. Razen tega, Glasnik SED finansira Raziskovalna skupnost SRS, ki ima tudi svoje zahteve oziroma kar pogoje v tej smeri. Če se torej hočemo boriti za prepotrebna (skromna) finančna sredstva, moramo menda ugoditi vsaj osnovnim zahtevam finansarja. Tokrat smo na primer Glasnik samo podnaslovili v angleščini, v prihodnje pa bodo s povzetki v tujem jeziku opremljeni tudi nekateri prispevki.

V 5. številki smo objavili gradivo, ki se je nabralo uredništvu po izidu zadnje številke starega Glasnika – ta je bila v celoti zapolnjena z bibliografijo za leto 1973. 5. številko, ki je torej le „prehodna“, smo bili prisiljeni nameniti predvsem informacijam o dogajanju v naši stroki. Tudi za naslednje številke pripravljamo vrsto zanimivih in pomembnih prispevkov. Ob tem se seveda vprašujemo, katerim prispevkom v 5. številki odrekate pomen za etnologijo, njihovo zanimivost in aktualnost: Ali je morda to poročilo o ustanovitvi novega društva?, bibliografija?, ali so to poročila in ocene etnoloških del?, poročila o posvetovanjih?, morda ni aktualen intervju?, ali je morda odveč program dela novega društva?

Fotografija na naslovni strani ni mišljena kot „dokumentacija“ ampak le kot ilustracija, saj sami ugotavljate, da je tudi „zgovorna“. Dokumentarne fotografije pa bodo v bodoče opremljene z vsemi potrebnimi podatki.

Kritično sta bila ocenjena tudi dva prispevka iz Študentske rubrike. V pojasnilo naj povemo, da je uredništvo ponudilo študentom prostor za njihovo rubriko, ki naj jo oblikujejo po svoje. Seveda ne moremo od njih pričakovati že takoj na začetku prispevkov na visoki ravni. Pozitivno je že njihovo aktivno sodelovanje, ki omogoča tudi kontakte med študenti in profesionalnimi etnologi. Prav zato ne nameravamo zavirati sproščenosti, ki bo prisotna v prispevkih njihove rubrike.

“Zgodovina etnologije v slikah” bo stalna rubrika Glasnika in posvetovanje v Kruševcu se nam zdi dovolj pomemben dogodek v okviru slovenskih in tudi jugoslovanskih etnoloških prizadevanj.

Za poslano kritiko se vam še enkrat zahvaljujemo. Upamo, da bo iz naslednjih strani Glasnika razvidno, kateri prispevki so dobri in kateri slabi, kateri resni in kateri neresni. Zato vabimo vse slovenske etnologe in še posebno vas, da aktivno sedelujete s svojimi prispevki pri oblikovanju bogate vsebine društvenega glasila.

Uredniški odbor na svoji seji
24. 2. 1976

Ocena Glasnika dr. R. W. Brednicha, v pismu Zmagi Kumer 4. 3. 1976

Glasnik sem na poti domov v miru poštudiral in moram reči, da me njegova nova podoba zares veseli. Razen tega pa sem v njem dobil veliko informacij. Kot sem povedal že v Hamburgu, pa mi, etnološkemu bibliografu, kar sem pač tudi — ni povsem všeč navedba naslovov v rubriki „Nove knjige“ na str. 23-24. Tu bi bilo treba, če naj bi bilo tudi drugim bibliografijam omogočeno prevzeti te naslove, vsekakor navesti obseg tj. število strani pri knjigah. V sedanji obliki se mi zdijo informacije nekako nepopolne. Obe rubriki „Intervju“ in „Študentska rubrika“ se mi zdita zelo posrečeni in jih bo mogoče še izdelati. Če je mogoče, bi jaz objavil še več takih živih (živahnih?) fotografij kot je na strani 29.

intervju

PREDPUSTNI INTERVJU Z DR. NIKOM KURETOM

— Tik pred pustom smo, vi pa ste naš največji poznavalec mask. Ko sem vas prej prosil, da bi govorila o čemer koli in na kakršenkoli način, vendar o stvareh, ki se tičejo sedanjosti ali bližje prihodnosti, ste sami dejali, da ste trenutno najbolj okupirani z maskami, ne glede na kalendarjski datum. Vidim, da mi prvega vprašanja sploh ne bo treba postaviti.

V Sloveniji smo dolga leta nabirali gradivo, o maskah, ki je zdaj zbrano. Obdelanih je nad 400 krajev od naše Istre do Prekmurja. Glavno delo pa je še pred nami: gradivo je treba obdelati, razdeliti po tipih, funkcijah, iskati paralele in podobno. Tega je za več let, rezultat pa naj bi bila nekoč monografija o maskah na Slovenskem.

— Pred kratkim ste imeli na Dunaju predavanja o živalskih maskah. Dajva se prosim pogovarjati o tem.

V Sloveniji so živalske maske zelo razširjene. Zadnji čas me zanima maska košute, (dr. Kuret pokaže dvoje zemljevidov-maket v merilu 1:750000: na enem so kraji z različnimi tipi mask, kolikor je dognanih, označeni z raznobarnimi bucikami, na drugem pa so označene živalske maske, t. in zoomorfni kožuharji: košuta, kamela, vol, konj, kozel, ipd., medved.). Košuto zasledimo na ozemlju

Kozjanskega, na področju, ki so ga včasih zaradi odročnosti imenovali Urwald, pragozd, zato naj bi se bila ta tip in zlasti ime tu ohranila. Morda je to keltski relikv. Košutine maske v srednjeevropskem prostoru ni, jelenja je zelo redka, v dveh, treh primerih na Balkanu in v Angliji. Na jelenje maske sklepamo iz starih pridig in sklepov koncilov (od 4. stol. naprej), kjer se ponovno pojavljajo prepovedi maskiranja v jelena ali košuto. Verjetno so bila to plodnostna obredja. Pri nas se je ohranilo ime te maske. Sicer pa je podobna drugi maski, rusi (konju), ki jo dobimo na Ptujskem polju, kot šimlo pa v Podjunu. To so področja, kjer je konjereja še danes zelo razvita in obenem stara. Znan je relief keltske „konjske“ boginje Epona (epo pomeni v keltščini konja) iz Ptuja. Po vsej Sloveniji pa je razširjena maska kamele, največ je je na Gorenjskem, ne bomo je pa našli tam, kjer je košuta. Ponuja se nekaj hipotez o tem, kako je utegnila kamela priti k nam: o njih je še prezgodaj govoriti.

— Vse našteje in druge številne maske se pri nas še vedno pojavljajo. Zadnje čase navadno pod okriljem turističnih društev in podobnih organizacij, a tudi še samostojno po starem izročilu. Imamo bohinjske otepovce, drežniške pustove, cerkljanske laufarje, dobropoljske mačkare, ptujske korante... Nekateri „folklorizem“, obsojajo, drugi so spet mnenja, da folklorizem ohranja, kar bi sicer že zdavnaj propadlo. Če se sploh da najti ustrezen odgovor, kakšen bi bil?

Staro etnološko spoznanje je: Šego, ki jo odrasli opuščajajo, navadno prevzamejo otroci. Šemljanje prihaja pri njih že zgolj v beračenje. To pomeni propad šege. Moji podatki povedo, da se v več kot polovici raziskanih krajev dandanes šemijo le še otroci. V 3 % krajev so šemljenje sploh že opustili. Temu nasproti so seveda posebni šemski kraji ali pokrajine, ki ste jih že sami omenili: korantija, lavfarija, pustovi mačkare in drugi. Tu je izročilo še zelo močno, pomaga mu tudi že folklorizem, zato tod šemljenje še živi. Pridružujejo se mu pa danes vsako leto številnejši karnevali po trgih in manjših mestih. Ti nadaljujejo neko svoje, premalo znano izročilo — o novomeškem karnevalu imam poročilo iz l. 1845! Zdi se mi, da bodo stare, „arhaične“ maske sčasoma odnehale ali pa jih bo res samo še folklorizem držal pokonci. Svojo notranjo upravičenost so ti stari tipi mask že zdavnaj izgubili. To seveda ne pomeni, da bo šemljenje sploh propadlo. Kaže, da se bo tržišče preneslo s podeželja na trge in mesta. Zakaj šemljanje je, kakor sam že nekje zapisal, človeška potreba. Mesto starih tipov mask bodo sčasoma zavzeli novi tipi, porojeni iz fantazije, iz potrebe po občasni sprostitvi lastnega jaza in zaradi družbene kritike. Čas bo pokazal, ali prav gledam v prihodnost.

— In Vaši načrti?

Kaj bi sedemdesetletnik dosti govoril o načrtih? Za načrte to ni več pravi čas. So pa naloge — kaj bi jih našteval? Več jih je, kakor je človeku usojenih let življenja. Monografija o maskah na Slovenskem je že taka naloga. Ali pa skrajšana nemška izdaja Prazničnega leta, mnogokrat že zahtevana in marsikje težko pričakovana. Kaj in koliko bom še zmožel, ni odvisno samo od volje do dela.

— Kaj bi priporočili slovenskim etnologom?

Pošteno delo, spoštovanje tujega dela, znanstvene etike.

Dogaja se, na primer, da si ta in oni prisvaja tuje izsledke, ne da bi povedal, odkod je podatke vzel. Še več. S tujimi izsledki se postavlja, kakor da so njegovi. To početje ni zdravo, mladi naj se po njem ne vzgledujejo.

DAMJAN OVSEC

STUDENTSKA RUBRIKA

Pridobivanje bučnega olja na Gornjem Seniku

Bučno olje je v Porabju še danes važna sestavina prehrane. Uporabljajo ga za razne solate in tudi kot zdravilo. Toda pot do temnozeleno tekočine je dolga, polna dela, a tudi zabav.

Delo se začne s sajenjem. „Koškice graubajo“ na Markovo (25. IV.) ali na prvi maj, ker da potem zraste veliko buč. Pravijo, da je treba saditi bučno seme opoldne, ko krave ležijo, ker potem zrastejo tako debele buče kot imajo krave debelo rit. Buče poberejo avgusta in septembra, „po vëlkoj mëše“ (15. VIII.), ko kopljejo krompir. Pripelejo jih domov in poberejo iz njih semena. Seme buče rabijo kot krma za krave in prašiče. Seme posušijo zunaj na soncu ali v kuhinji na peči ali v njej. Potem v „drvênki dojzrúndevajo parínje“ ter vsipljejo bučno seme v „binikli“, da odstrani pokvarjeno seme in smeti.

Pred večerom, ko lupajo, zmočijo seme z vročo vodo, ker ga morajo lupati vlažnega. „Koškica“ ima dva dela: „lopinje“ in „gêdro“. Lupine sipajo v hlev ali na pod, „koškice lupajo“ moški in ženske, sorodniki in sosedge. Z delom začnejo po 20. novembru, po „nóvem svëtku, mólbi“. Pri lupanju so vsi zelo veseli, pogovarjajo se, šalijo, včasih se oglasi tudi harmonika. Izlupano „gêdro“ sušijo v peči 1–2 dni. Medtem jih morajo večkrat pomešati. Iz peči pride seme v vreče. Iz njih pečejo tudi „koškicove pogache“, tako, da jih stolčejo in jim dodajo sladkor.

Ko pride posamezna hiša na vrsto, se odpravijo na delo v mlin. Ponavadi več hiš dela skupaj, a nekatere tudi same. S sabo vzamejo drva, posodo („kántlo za óle“ ali „bêčko, piskrene pütre“), „koškice“ v vrečah in hrano (meso, kruh, buhteljne ipd.) ter pijačo (mošt, vino, pivo, žganje). Zaradi močnega vonja v oljarni morajo vzeti s sabo tudi stare obleke.

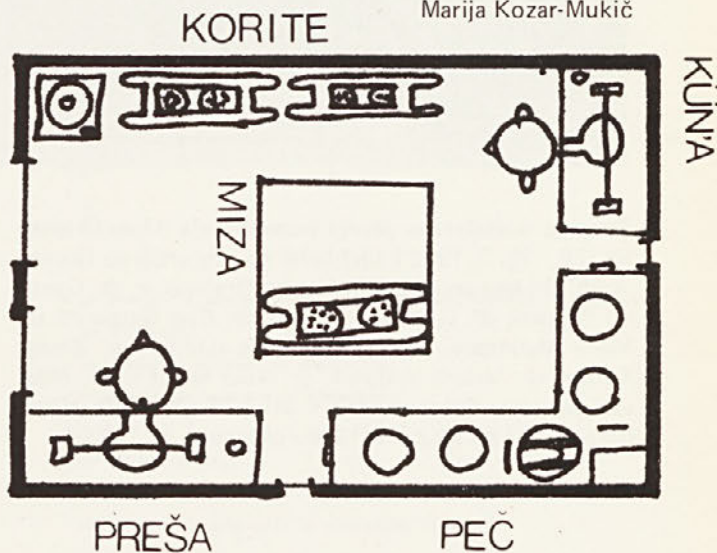
V mlinu „koškice“ najprej zmeljejo. Eno pot zmeljejo 8 kg bučnega semena

„V korito teče zelena masa, ki jo prenesejo v „kúnjo“. Ta kuhinja je velika 6 x 4 m. Na desni strani so štiri peči v obliki črke L, in kotel, kjer ogrevajo vodo. Na levo v kotu in na desno sta dve preši. Na levi strani pri steni so korita in kuhinjski stol s posodo za umivanje, brisačo in milom. Nad tem je obešena na strop polica. Sredi kuhinje je velika miza (2 x 2 m), nanjo polagajo korita in zmesijo maso.

Mesita dve ženski, ki morata imeti veliko prakso in občutek za to delo. Zeleni masi (8 kg) dodajo od 4 do 6 zajemalk tople vode. Mesiti morajo toliko časa, „da šumáče“ (šumi) in „gor na nojéte se piknéva“ (na nohte se nalepi). Iz te vmešene mase dajo dve lopati v ponev, ki jo postavijo v peč. Med praženjem je treba stalno mešati s „kijaukami“ (z velikimi kuhlalicami). Pražijo toliko časa, da postane masa ostra kot pesek. Potem to stresejo v luknjast lonc in sprešajo olje. Trije, štirje moški prešajo tako, da „štango“ dajo vedno v naslednjo luknjo v preši. Bučno olje počasi ali hitreje teče v drugo ponev, z dvema ročajema in z nosom, preko katerega lahko lijejo olje v manjše posode. Pravijo, da tisto olje bolj teče, katerega seme je zrastle na hribih. Iz 1 kg bučnega semena dobijo 4 dl olja. Med delom in po delu jedo in pijejo, se veselo pogovarjajo, šalijo in tudi zapojejo.

Bučno olje rabijo za fižolovo, krompirjevo, zeljnato, zeleno ipd. solato. Z njo polijejo žolco in tlačenko. Ko zmesijo maso v koritu, se že nabira malo olja, to je surovo olje. Iz tega shranijo 1/2–1 dl za zdravljenje opeklin. Pravijo še, da če kdo pije alkohol in nato takoj spi malo bučnega olja, takrat olje pride v želodcu nad alkohol in tamu ne gre v glavo.

Marija Kozar-Mukič

PRIMER OBŠTUDIJSKE DEJAVNOSTI ŠTUDENTOV ETNOLOGIJE

(informacija)

Študentska prireditev:

Študentsko naselje, klet bloka IV., 19. februarja zvečer. Glasbeni večer skupine TENJA (prekmursko – senca). Vodja, naš kolega iz prvega letnika, Miloš Bašin. Glasbena inspiracija: prekmurska ljudska glasba po dostopni literaturi (Josip Dravec, Glasbena folklor Prekmurja, Ljubljana 1957).

Glasbila: trstenke, drumlca, dva lončena basa, gosli, klarnet, tri tarbuke, tolkala in akustična kitarra. Oprekelj na žalost nedosegljiv. Uporabljena literatura: Zmaga Kumer, Slovenska ljudska glasbila in godci, Maribor 1972.

Glasbena izvedba: samostojne priredbe in nato skupna uglasitev. Večer je prijetno, muzikalično izzvenel. Bil je sporočilo, začetek, ne pa tudi konec.

Žagar Zora, absolvent
Jugovec Inja, 3. letnik

zgodovina etnologije v Slikah

Skupina udeležencev prvega posvetovanja *Alpes Orientales* (26.–28. 3. 1956 v Ljubljani) na ekskurziji po Gorenjskem. Od leve proti desni: dr. Ivan Grafenauer, dr. Gaetano Perusini, dr. Giuseppe Vidossi, dr. Evel Gasparini, dr. Milko Matičetov, dr. Emilijan Cevc (skrita), dr. Zmaga Kumer, dr. Valens Vodusek, dr. Niko Kuret in dr. Milovan Gavazzi. Fotografirano v Vrbi, 28. 3. 1956. (Glej: Glasnik ISN pri SAZU 1/1956 /oktober/, št. 1, 3–4)

pa še to!

RES JE IN LE NI – RES ...

Vedno in povsod se učimo – etnologi manreč. Iz družbenih občil vseh sort še posebej, z očmi in ušesi. Zato predlagam, da uvedemo stalno službo branja in poslušanja ter „pridobitve“ sporočamo Glasniku pod gornjim naslovom – v večjo korist napredka naše stroke.

Tako smo v oddaji ljubljanskega radia Na današnji dan, ki se začneja opoldne (priporočljivo za bolnike!) te dni slišali, ko so se spomnili smrtnega dne Franceta Kotnika (ki v glavnem dnevniku ni bil vreden nekrologa!). Le da so podatke iz Enciklopedije Jugoslavije prikrojili dokaj po svoje, češ da je večino življenja posvetil „slovenskim na-

rodnim običajem“, kar bi še preslišali. Vsaj nerodno pa je utegnilo biti vsakemu poldiplomiranemu etnologu, ko je zvedel doslej neznano mu resnico: Napisal je (F. Kotnik namreč) prvo zgodovino slovenske etnografije, pod naslovom Slovenske starosvetnosti. . . Pri RTV so nam zagotovili, da tega odkritja sicer ne smemo prisojati kakemu (ali kaki) pri njih zaposlenemu bivšemu etnologu, ampak so se izgovorili na E J, češ da „ne bomo zavoljo tega kopja lomili“ – saj se ne zavedajo epohalnega odkritja, sicer bi si ga zagotovo dali patentirati in kak Svet bi zaukazal „topo-gledno“ popraviti vse naše priročnike, revije, članke – in diplome . . . Kaka sreča za nas, da se to nemara ob tem primeru ne bo zgodilo. Pričakujmo pa novih odkritij – tu ali tam in poročajte!

LJUBLJANA, 2. MRZ 1973

IME IN SEDEŽ DRUŠTVA

1. člen

Slovensko etnološko društvo (v nadaljnjem besedilu "društvo" ali SED) je prostovoljna skupnost, ki združuje strokovne delavce in študente s področja etnologije ter za to vedo zavzete občane. Društvo dela v soglasju z našo družbeno stvarnostjo in po načelu dogovarjanja in samoupravljanja.

2. člen

Sedež društva je Ljubljana, njegovo delovno območje je slovenski jezikovni prostor.

3. člen

Društvo je član medrepubliških zvez društev: Zveze etnoloških društev Jugoslavije in Zveze društev folkloristov Jugoslavije. Društvo je lahko član tudi istovrstnih strokovnih mednarodnih združenj, če njihovo delovanje ne nasprotuje interesom Jugoslavije.

4. člen

Društvo je pravna oseba. Pečat društva je okrogle oblike z napisom SLOVENSKO ETNOLOŠKO DRUŠTVO, LJUBLJANA. Na vseh društvenih dopisih in listinah mora biti pečat društva ter podpis predsednika društva ali pooblaščenih oseb.

- 1 -

- daje pobude za nujne strokovne akcije,
- spodbuja evidentiranje in zbiranje etnološkega gradiva in se zavzema za ustrezno varstvo etnoloških spomenikov in kulturnega okolja,
- podpira strokovno izobraževanje in delo svojih članov,
- pospešuje in usklajuje delo v zvezi s strokovno dokumentacijo,
- pomaga pri izobraževanju etnološkega kadra in usmerjanju na delovna mesta,
- izdaja strokovno glasilo društva in skrbi za obveščanje javnosti o svojem delu,
- organizira sestanke in druge oblike sodelovanja članov društva in drugih kulturnih delavcev,
- organizira strokovne in druge znanstvene posvete, sodeluje pri sorodnih manifestacijah doma in v tujini,
- organizira strokovne ekskurzije in sodeluje v izmenjavi etnoloških delavcev doma in v tujini,
- po svojih močeh razvija delo slovenskih in jugoslovanskih etnologov in popularizira njihova strokovna dognanja,
- sodeluje v kulturnih, strokovnih programih radia, televizije, kulturnih rubrikah časopisov ipd.,
- zastopa stanovske interese članov.

8. člen

Društvo dela po načrtu, ki ga sprejme skupščina. Letni načrt je sestavni del srednjeročnega načrta.

9. člen

Na temelju društvenega programa se v društvu oblikujejo delovne skupine. Stalne delovne skupine so:

- uredništvo društvenega glasila,

- 3 -

5. člen

Kot pravno osebo zastopa društvo in zanj podpisuje predsednik izvršnega odbora SED.

CILJI IN NALOGE DRUŠTVA

6. člen

Delo društva je javno. Društvo obvešča javnost o svojem delu s sredstvi javnega obveščanja in z izdajanjem glasila. Tudi seje organov društva so javne in se nanje vabijo novinarji ter druge osebe, ki so za to zainteresirane; zapiski vseh organov društva so dostopni članom društva. Za zagotovitev javnosti dela je odgovoren predsednik izvršnega odbora.

7. člen

- Naloge društva so, da omogoča in uresničuje programske dogovore članov v soglasju z zakonom in s programskimi načeli SZDL. Posebej društvo:
- sodeluje pri uresničevanju splošne kulturne politike,
 - sodeluje pri obravnavanju vsebinskih in organizacijskih vprašanj s področja etnologije,
 - povezuje raziskovalce s področja etnologije,
 - usklajuje raziskovalno delo etnoloških ustanov in posameznikov,
 - pospešuje in usklajuje raziskovanje slovenskega etničnega ozemlja in preučevanje metodoloških vprašanj,
 - usklajuje sodelovanje strokovnih ustanov pri udeležbi v zborih in pri raziskavah jugoslovanskega ter mednarodnega značaja,
 - se vključuje v medrepubliške zveze iste stroke,
 - vzdržuje zveze s sorodnimi društvi v Sloveniji, Jugoslaviji in tujini,
- 2 -

- za povezavo s sorodnimi društvi in delovnimi tovariši v Jugoslaviji in zamejstvu,
- za strokovne sestanke in ekskurzije,
- za obveščanje javnosti in propagando,
- za kadre,
- za dokumentacijo,
- za raziskovalne akcije,
- za etnološko muzeologijo in spomeniško varstvo,
- za etnološki film,
- strokovna komisija področne raziskovalne ~~skupnosti~~ skupnosti za humanistične in zgodovinske vede,
- študentska skupina.

ČLANSTVO V DRUŠTVU

10. člen

Članstvo v društvu je redno in častno. Redni člani lahko postanejo občani, ki izpolnjujejo pogoje iz prvega člena tega statuta, pa tudi strokovni delavci iz zamejstva in tujine, ki s svojim delom širijo zanimanje za slovensko in jugoslovansko etnologijo. Občani, ki se želijo včlaniti v društvo, izpolnijo pisмено pristopno izjavo. Častni člani lahko postanejo občani, ki imajo izredne zasluge za razvoj etnološke vede ali za njeno popularizacijo v slovenskem in jugoslovanskem prostoru.

11. člen

Pravice in dolžnosti članov so:

- da spoštujejo pravila in odločitve društva,
 - da se dogovarjajo o skupnih nalogah, spremljajo in uresničujejo na-
- 4 -

- črte in delovne dogovore ter izpolnjujejo sprejete sklepe,
- da kritično presojaajo delo društva in zahtevajo odgovornost organov in posameznih članov društva, ki bi zanemarjali pravila,
- da volijo in da ne voljeni v organe društva, kot delegati društva v samoupravne skupnosti in druge forume,
- da uporabljajo gradivo, ki je sad skupnega dela v društvu (informacije, dokumentacija ipd.),
- da se poslušujejo vseh drugih ugodnosti, ki jih prinaša članstvo v društvu,
- da redno plačujejo članarino.

Člani društva so osebno odgovorni za prevzete dolžnosti in naloge in so za svoje delo odgovorni skupščini.

12. člen

Članstvo v društvu preneha s smrtjo, z izstopom ali z izključitvijo. Član ima pravico izstopiti iz društva. Svoj izstop lahko sporoči pisмено skupščini ali izvršnemu odboru. O izključitvi iz društva sklepa na podlagi predloga častnega razsodišča skupščina društva. Član se izključi, če dela proti interesom samoupravne socialistične skupnosti ali če grobo krši pravila društva.

ORGANI DRUŠTVA

13. člen

Člani SED upravljajo društvo neposredno ali s svojimi organi.

Organi društva so:

- skupščina
- izvršni odbor
- nadzorni odbor
- častno razsodišče

- 5 -

Skupščina sprejema svoje sklepe z večino glasov navzočih članov.

16. člen

Redna letna skupščina in skupščina SED odločata veljavno, če je navzoča večina članov. Če v času, določenem za začetek, ni zbrana večina članov, se skupščina skliče ponovno. Ob morebitni neklepčnosti drugega sklica, začne skupščina z delom po eni uri; tedaj so njeni sklepi veljavni ne glede na število udeležencev.

17. člen

Skupščino vodi delovno predsedstvo. V delovnem predsedstvu so predsednik, dva člana predsedstva, zapisnikar in dvoje overovateljev zapisnika. Delovno predsedstvo volijo navzoči člani društva na predlog enega ali več navzočih članov.

18. člen

Izvršni odbor SED šteje 13 članov. Predsednika voli skupščina posebej. Tajnika in gospodarja izvoli izvršni odbor izmed svojih članov.

19. člen

Izvršni odbor je izvršni organ skupščine SED. Skrbi za izvajanje tekočih nalog in dela, ki mu ga je zaupala skupščina; vodi in koordinira delo društva med obema skupščinama. Nove člane sprejema na podlagi pisмене prijave izvršni odbor, njihovo članstvo potrjuje skupščina. Izvršni odbor sprejema sklepe z večino glasov na sestankih, ki se jih udeleži večina članov izvršnega odbora. Izvršni odbor je za svoje delo odgovoren skupščini društva.

20. člen

Izvršni odbor predstavlja društvo pri vključevanju društva v samouprav-

- 7 -

14. člen

Mandat za članstvo v organih društva traja praviloma štiri leta. Načeloma se uveljavlja princip rotacije. Za predsednika društva je nekdo izvoljen le eno mandatno dobo. Na predlog častnega razsodišča skupščina lahko razreši dolžnosti posameznega člana organov tudi pred pretekem mandatne dobe.

15. člen

Skupščino sestavljajo vsi člani društva in je najvišji organ društva. Redna letna skupščina se sklicuje vsako leto, najkasneje do 30. junija. Izredna skupščina pa med dvema rednima letnima skupščinama po potrebi. Pravico aktivne udeležbe imajo vsi redni in častni člani. Volitve so tajne, po sklepu skupščine so lahko javne. Skupščina SED:

- sprejema pravila društva,
- odloča o združevanjih v ustrezne strokovne zveze,
- potrjuje splošne akte,
- imenuje volilno komisijo za sestav izvršnega odbora,
- razpravlja o listi kandidatov za člane organov društva,
- voli predsednika, izvršni in nadzorni odbor, častno razsodišče ter delegate društva,
- odloča o članstvu in prenehanju članstva,
- odloča o članstvu društva v ustreznih organizacijah doma in v tujini, o izstopu iz njih,
- voli svoje zastopnike vanje,
- daje smernice za delo društva,
- potrjuje program deladruštva,
- sklepa o odpoklicu organov društva, delegatov in predstavnikov društva,
- sklepa o prenehanju društva.

- 6 -

ni socialistični sistem kot njegov sestavni del in v ta namen v imenu društva sodeluje z republiško konferenco SZDL in ustreznimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi, žirijami in organi, kjer se razpravlja na način, kakor je to določeno s pravnimi predpisi in drugimi splošnimi akti navedenih organizacij. Funkcijo delegacije članov opravljajo člani izvršnega odbora.

21. člen

Predsednik zastopa društvo in vodi delo po navodilih izvršnega odbora. Predsednik sklicuje seje izvršnega odbora in skušine. Seje izvršnega odbora mora sklicati najmanj šestkrat v enem koledarskem letu. Za svoje delo je odgovoren skupščini.

22. člen

Nadzorni odbor ima tri člane, ki izmed sebe izvolijo predsednika. Nadzorni odbor skrbi za ustavnost in zakonitost delovanja društva, za pravilnost materialnega upravljanja in finančno poslovanje, za uresničevanje nalog društva, statutarnih načel in sklepov skupščine. Sestaja se vsaj dvakrat letno. Sklepi nadzornega odbora so veljavni, če zanje glasujeta vsaj dva od treh prisotnih. Nadzorni odbor je odgovoren skupščini; o svojih ugotovitvah in delu poroča članstvu na redni letni skupščini.

23. člen

Častno razsodišče ima tri člane, ki izmed sebe izvolijo predsednika. Častno razsodišče ureja spore med člani, predlaga sankcije za člane, ki so grobo kršili pravila društva ali veljavne zakonske norme, predlaga izključitev iz društva, predlaga odpoklic posameznih članov v organih društva pred potekom mandatne dobe in brani pravice članov društva. Za svoje delo je odgovorno skupščini.

- 8 -

24. člen

SED je pravna oseba in materialno ter premoženjsko odgovarja za svoje obveznosti z vsem svojim imetjem. Materialno in finančno poslovanje morata biti v skladu z načeli, ki veljajo za društva ter z veljavnimi predpisi, ter se opravlja po načelih materialnega in finančnega poslovanja. Materialno in finančno poslovanje je javno; vsakemu članu je dostopen pogled v njegovo delovanje.

25. člen

Materialni viri SED so: članarina, morebitni zasluzki, dotacije, prispevki, darila, pomoč in druge oblike dohodkov. Višino članarine določa skupščina. O porabi finančnih sredstev odloča skupščina oziroma izvršni odbor v mejah sprejetega finančnega načrta. Finančno in materialno upravljanje društva ureja gospodar. Finančne in materialne listine podpisujeta gospodar in predsednik.

26. člen

Finančno poslovanje društva se odvija prek žiro računa pri službi družbenega knjigovodstva. Denarne posle izkazuje gospodar v blagajniški knjigi. Gospodar poroča o finančnem poslovanju izvršnemu odboru.

27. člen

SED se razpusti, če pade članstvo pod 10 članov, če tako sklene skupščina društva ali če tako odloči pristojni republiški organ.

28. člen

Če SED preneha obstajati, prevzame imetje društvo, ki bo v Sloveniji nadaljevalo delo po podobnih programskih načelih. Do ustanovitve takega društva prevzame začasno upravo imetja Inštitut za slovensko

- 9 -

narodopisje pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani.

PREHODNE DOLOČBE

29. člen

Pravila začnejo veljati, ko jih sprejme ustanovna skupščina, verificira koordinacijski odbor SZDL in potrdi pristojni republiški organ.

Za Slovensko etnološko društvo:

Sinja Zemljiš - Golob
Sinja Zemljiš - Golob

tajnica

Duša Krnel - Umek
Duša Krnel - Umek

predsednica

Socialistična republika Slovenija
REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE
LJUBLJANA

Številka: 16/4-S-024/47-75

Datum: 23/2-1976

Ta pravila so v skladu z določbami zakona o družtvih (Ur. list SRS, št. 37-429/74).

998145459,1

COBISS

Josef Kregar, Fotogr. in Mallnitz.

Luka Hafner. Trгоvec in izdelovatelj žebļjev in njegovi Delavci, Kropa.

BRALCEM IN SODELAVCEM GLASNIKA ČESTITAMO OB 1. MAJU

Delavstvo! praznik!

Ter se cije zdaj odločilni boj za delavstvo Kroke in Kamnagorice has ~~prejelo~~ ^{prejelo}, da ako hočete biti suzini ~~delci~~ ^{delci} so suzini župnika njegove ~~delci~~ ^{delci} ki garajo od 4. na zjutraj do devete zvečer potrdite poslovnik ki ga vam bo predlozilo vodstvo zadrufe na daljinsjem občnem zboru.

Prasamo has delavstvo ali si si boš pustilo vrti zaduje pravice ki jih imas, delavstvo ali hočes postati popolna igrača v rokah demagogov. Ne to se ne sme zgoditi, pomediti a to zaduino inkvizicijo

Delavstvo Febe tepe Fvojca lastna poniženost

Vstanite delavci Kroke in Kamnagorice

Plakat zadrufnih delavcev iz Kroke pred občnim zborom, 3. 10. 1925.